

โครงการส่งเสริมการจัดการความรู้ของเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ภาคใต้

เยาวชนชาย...ไต่ร่มกาสาวพลีตรี

วัดกับการบ่มเพาะเด็กและเยาวชน : วัดทุ่งโพธิ์ วัดสระเรียง และวัดป่ายาง

สายฝน แสงหิรัญทองประเสริฐ

เขียน	สายฝน แสงหิรัญทองประเสริฐ
เรียบเรียง, รูปเล่ม	สิริลักษณ์ ยิ้มประสาทร
ออกแบบปก	จิระพงศ์ ยิ้มประสาทร
ที่ปรึกษา	คุณทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)
จัดทำโดย	สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) เลขที่ 386/59-60 ซอย 42 ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2513-8823 โทรสาร 0-2513-8824
สนับสนุนโดย	มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เลขที่ 9 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2544-2513 โทรสาร 0-2544-3896 www.scbfoundation.com www.okkid.net

คำนำ

โลกยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่าเป็น **ยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้** (Knowledge-Based Society and Economy) ที่ขับเคลื่อนหรือแข่งขันกันด้วย **"ความรู้"** เป็นปัจจัยสำคัญ การแข่งขันหรือพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อมุ่งไปสู่ความอยู่ดีกินดี และมีความสุข **"ความรู้"** ถือเป็น **"ต้นทุนทางปัญญา"** ที่ต้องสร้าง ยกระดับ รวบรวม จัดระบบ จัดเก็บ โดยให้เข้าถึงง่าย และนำไปใช้ได้ง่าย หรือเรียกว่าต้องมี **"การจัดการความรู้"** (Knowledge Management / KM) เพื่อให้การดำเนินงานของบุคคล องค์กร และเครือข่าย บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ทำหน้าที่หนุนเสริม การกลไกการทำงานของชุมชนท้องถิ่น ให้มีขีดความสามารถในการนำแนวคิด หลักการ และเครื่องมือการจัดการความรู้ไปใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

เอกสารเล่มเล็กชุด **ตลาดนัดจัดการความรู้ของเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ภาคใต้ ครั้งที่ 1 “เด็กดี ผู้ใหญ่ใจดี ที่ปักษ์ใต้”** สรส.จัดทำขึ้นเพื่อ (1) บันทึกร่องรอยการเรียนรู้ร่วมกันของเด็ก เยาวชน ครอบครัว ชุมชน กลไก และหน่วย ปมเพาะเด็กและเยาวชน (2) นำเสนอบทเรียน องค์ความรู้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี (3) นำเสนอวิธีการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ของเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น ท่ามกลางความหลากหลายของบริบทและเครือข่ายปฏิบัติการ (4) นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) ที่เป็นนวัตกรรมสังคมในการปมเพาะเด็กและเยาวชน ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ภายใต้การดำเนินงานของโครงการและพื้นที่เครือข่ายอื่นๆ

สรส. ขอขอบพระคุณแกนนำชุมชน ภาคีพันธมิตร และผู้ที่มีส่วนสนับสนุนและ เกี่ยวข้องในการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทุกท่าน

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	2
สารบัญ	3
จากใจคนเล่าเรื่อง	4
วัด...สร้างคนให้เต็มคน	
ความงดงาม ในมุมที่แตกต่าง	7
วัดโพธิ์วงศาราม ต.ทุ่งโพธิ์ อ.จุฬาภรณ์	7
โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ วัดสระเรียง อ.เมือง	10
วัดป่ายาง อ.เมือง	12
สงฆ์ อริยะผู้สร้าง	16
พระต้องนำสังคม	16
สร้างยากนั้นหรือ คือ สร้างคน	19
สร้างศาสนทายาท พัฒนาชาติด้วยศีล สมาธิ ปัญญา	28
ได้ร่มกาสาวพัสตร์	33
รู้ธรรม รู้โลก	33
เกราะป้องกันความเสี่ยง	35
นำสู่ชีวิตที่ดี	39
มีส่วนช่วยสังคม	43

จากใจ...คนเล่าเรื่อง

เขียนที่เมืองคอน

ในขณะที่นั่งคิดอะไรไปเรื่อยเปื่อย คิดถึงภาพของตลาดนัด คิดถึงภาพของการไปเรียนรู้อากแหล่งบ่มเพาะต่างๆ คิดถึงห้องๆ ที่เราไปคุย ไปสัมผัสสัมผัสท้ายเราก็มีคำถามว่า พ่อแม่หวังอะไรจากลูก ครูหวังอะไรจากนักเรียน สังคมหวังอะไรจากเยาวชนของชาติ เราค่อยๆ ไล่เรียงความคิดไป แล้วก็วนเวียนอยู่กับคำถามเหล่านี้ จนมาพบกับอีกคำถามหนึ่งซึ่งผุดขึ้นมาเหมือนจะล้อกับสามคำถามแรก แล้วเด็กๆ ละหวังอะไรจากพ่อแม่ โรงเรียน และสังคม นั่งคิดอยู่พักใหญ่ ไม่พบคำตอบของตัวเอง แต่ทุกคนที่อยู่ในฐานะเยาวชน พ่อแม่ ครู ผู้หลักผู้ใหญ่ในสังคมน่าจะตอบได้ ถามต่อไปว่า เรากำลังคิดสวนทางกันอยู่หรือไม่ เปล่าเลย เราไม่ได้คิดสวนทางกัน เรามีเป้าหมายอยู่ที่เดียวกันคือ ความมั่งคั่งแล้วอะไรล่ะที่แตกต่าง ตรงนี้คงต้องช่วยๆ กันคิดให้ละเอียดรอบคอบ สำหรับฉันเองแล้ว คำตอบก็คือ วิธีการกับการสื่อสาร คุณจะคิดต่างก็ได้

แล้วก็อยากจะถามทุกๆ คนต่อว่า เด็ก ครอบครัว โรงเรียน สังคม เราจะมีวิธีการอย่างไร เราจะสื่อสารกันอย่างไรให้มาพบกัน และสร้างสรรค์กันไปให้ถึงจุดที่เราต่างคาดหวังซึ่งกันและกัน

สายฝน

19 ธันวาคม 2551

วัด...สร้างคนให้เต็มคน

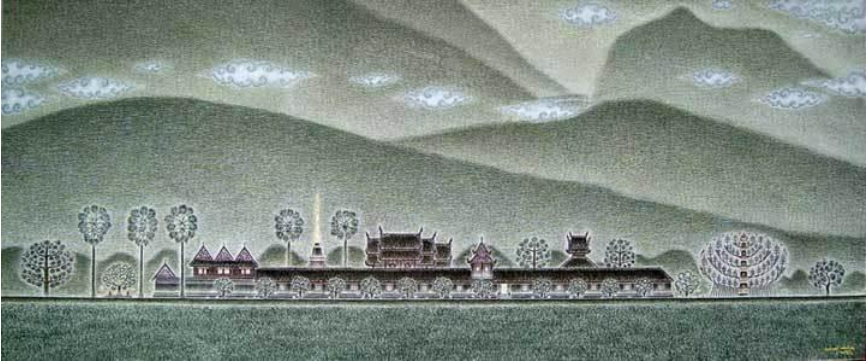
พุทธศาสนา เป็นสถาบันสำคัญอีกสถาบันหนึ่งในสามสถาบันหลักของชาติไทย อันได้แก่ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีประชาชนชาวไทยกว่าร้อยละ 90 เคารพนับถือ เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตของคนไทย

อย่างไรก็ตาม ความเจริญและความเสื่อมของพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ฝากไว้กับพุทธบริษัท 4 แต่โดยทั่วไปประชาชนมักจะมองว่าพระสงฆ์เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวทั้งหมด เพราะถือกันว่าพระสงฆ์คือ ทายาทหรือสาวกที่จะเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนและเป็นผู้สืบสาน เป็นปูชนียบุคคลของอุบาสกอุบาสิกาชาวพุทธทุกคน และเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ วัดจึงเป็นศูนย์กลางแห่งกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นแหล่งการศึกษาค้นคว้าของประชาชน ในอดีตพระภิกษุสงฆ์มีฐานะเป็นครูบาอาจารย์และผู้ฝึกอบรมหลักธรรมให้แก่ประชาชนในชุมชนทุกเรื่อง ทั้งด้านจิตใจ ด้านความเป็นอยู่หรืออาชีพ และยังมีฐานะเป็นโรงเรียน

แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลงแต่ความสำคัญยังมีอยู่ บทบาทของวัดยังมีความเข้มข้นอยู่ค่อนข้างมาก ทั้งในบทบาทด้านจิตและวิญญาณของชุมชนและสังคม บทบาทด้านพัฒนาและสงเคราะห์ชุมชน บทบาทด้านเศรษฐกิจชุมชน บทบาททางการศึกษา ฉะนั้นวัดจึงเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและการศึกษา เพื่อให้มนุษย์ทุกคนเกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เป็นคนดีตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพราะการเรียนรู้คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกอบรมขัดเกลาสิ่งที่มนุษย์ได้รับ จึงเป็นหน้าที่ของสังคมและวัดที่ต้องจัดประสบการณ์ที่ดี และเอื้อต่อวิถีการดำรงชีวิต

ความงดงาม ในมุมที่แตกต่าง

วัดโพธิวงศาราม ต.ทุ่งโพธิ์ อ.จุฬาภรณ์

“อ...แม่เจ้า...วัดหรือนี้”

เสียงอุทานมาจากข้างใน (ใจ) นอกจากความเป็นระเบียบเรียบร้อยที่หาพบได้ในวัดที่มีการดูแลกันอย่างดีแล้ว วัดโพธิวงศารามยังมีมากกว่านั้น

แม้จะมีเณรกว่า 60 รูปอาศัยอยู่ แต่ที่นี้กลับยังคงความเป็นระเบียบไว้ได้ขนาดนี้ ชยะสักซิ่นก็หาไม่พบ เครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ถูกจัดเก็บให้เข้าที่เข้าทางได้อย่างน่าทึ่ง

วันที่เราเข้าไปที่วัด เป็นวันที่มีการทอดกฐินเพื่อสร้างหอฉันของวัดซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2538 โดยสร้างไปแล้วกว่า 70% เหลืออีก 30% จึงจะแล้วเสร็จ แต่ไม่มีทุนทรัพย์จะสร้างต่อ มีญาติโยมมาร่วมทอดกฐินเยอะมาก ดูจากทั้งองค์กฐินและจำนวนผู้มาร่วม วัดที่ว่างกว้าง แคมไปถนัดตา ไม่ว่าจะไปมุมไหนก็พบญาติโยมต่างนั่งพักผ่อน พูดคุยกัน บางคนมาทำบุญและก็เป็นโอกาสมาเยี่ยมเฒ่าเฒ่าน้อย ซึ่งอาจเป็นลูกหรือหลานที่มาบวชเรียนอยู่วัดนี้ไปด้วย ทำให้หาโอกาสที่จะคุยกับพระอาจารย์และสามเณรได้ยากเต็มที่ อีกทั้งห้องๆ ที่เคยเป็นศิษย์เก่าของที่นี่ยังไม่มา ก็เลยใช้โอกาสนี้สำรวจแง่มุมของวัดและเก็บภาพเท่าที่จะพอมีเวลา

บอกได้เลยว่า ถ้าถูกปิดตาแล้วพามาทิ้งให้อยู่ในมุมใดมุมหนึ่ง ที่ไม่เห็นโบสถ์ เมาร์ หอฉัน พอเปิดตาออกก็จะคิดว่าตัวเองคงอยู่ในรีสอร์ตที่ไหนสักแห่ง

เพราะสิ่งที่เห็นคือ ความสวยงามร่มรื่นของสถานที่ ที่มีมุมสวนหย่อมตกแต่งด้วยศิลปะปูนปั้น น้ำพุ ไม้ดอกไม้ประดับ ทางเดินไม้ซุ้มไม้เลื้อยที่ปกคลุมอยู่ด้านบนศิระระ ร่มเงาของแมกไม้กำกับใจให้หนึ่งสงบได้อย่างน่าประหลาด ศาลา ที่หนึ่ง ถูกออกแบบให้ล้อมรอบต้นไม้ใหญ่ที่ขึ้นตระหง่านอยู่กลางลานธรรม

ทุกสิ่งก่อสร้างจัดตั้งวางไว้อย่างลงตัว น่าที่งว่านี่คือฝีมือของเณรและพระอาจารย์ที่ลงทั้งแรงกายแรงสมองจัดตกแต่งวัดเอง ซึ่งถ้าจ้างสถาปนิก หรือคนแต่งสวนน่าจะต้องจ่ายหลายตั้งคืออยู่

มุงงามๆ ที่พบนอกจากจะเป็นภูมิทัศน์ของวัดที่สงบนิ่ง เหมาะกับการปฏิบัติธรรม มุงงามๆ อีกหนึ่งก็คือ วัตรปฏิบัติของสามเณร แม้ว่าในวันนี้จะเป็นวันที่วุ่นวายมากวันหนึ่ง มีงานการที่ต้องทำมากมาย แต่เราก็ไม่เห็นณรรูปไหนหนึ่งเฉยดูตาย ต่างซมึซมึนช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่ ตั้งแต่การต้อนรับญาติโยม อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทุกรูปทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างตั้งอกตั้งใจ แม้จะอยู่ในวัยเด็ก/วัยรุ่นที่น่าจะต้องซุกซนหรือกระโดดกระเดกบ้างไปตามวัย อดคิดไม่ได้ว่า ผ้าเหลืองนี้ซล้งจริง ต่อให้เด็กเกะกะ เกกมะเหรกแค่ไหน พอเข้าสู่สมณะเพศแล้วกลับดูอ่อนโยน นุ่มนวลได้อย่างน่าอัศจรรย์ พระอาจารย์มีวิถีกล่อมเกล่า บ่มเพาะต้นกล้าเหล่านี้ได้อย่างไร

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ วัดสระเรียง อ.เมือง

ท่ามกลางความวุ่นวายของเมืองนครศรีธรรมราช รดราชวิกไชว ผู้คนสาละวันวุ่นวายอยู่ในภารกิจของตนเอง ทว่า ณ ฝั่งตรงข้ามวัดพระธาตุซึ่งเป็นวัดชื่อดังของจังหวัด กลับเงียบสงบ แม้จะเป็นที่ตั้งของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญก็ตาม

วัดสระเรียง นับเป็นความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงกับวัดพระบรมธาตุวรวิหารที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผู้มาได้ด้วยจิตศรัทธา แวะเวียนมาเยี่ยมเยียนไม่ขาดสาย แม้ในวันที่สายฝนไหลรินไม่หยุดอย่างเช่นวันนี้ก็ตามที่

เราเข้าไปนั่งหนึ่งอยู่หน้าพระอุโบสถ เพื่อรอที่มงานอีกท่านหนึ่ง ก่อนที่จะเข้าไปขออนุญาตคุยกับท่านเจ้าอาวาสวัด รถที่รับส่งสามเณรจากวัดต่างๆ จอดสงบนิ่ง รอคอยเวลาที่เณรจะกลับลงมาขึ้นรถหลังจากเลิกเรียน เงียบจริงๆ ไม่มีเสียงโหวกเหวก โวยวายเหมือนโรงเรียนทั่วไป

ที่นี่ แม้จะไม่มีการจัดปรับภูมิทัศน์ได้สวยงามเท่าที่วัดโพธิวงศารามที่เราไปมาเมื่อวาน แต่ความเป็นระบบ ระเบียบก็ยังเห็นได้ การจัดภูมิทัศน์ก็กระทำเท่าที่พื้นที่พอจะมีให้ ด้วยพื้นที่วัดมีเพียง 3 ไร่ 1 งาน สิ่งก่อสร้างทั้งที่เป็นอาคารเรียน โบสถ์ กุฏิ (ที่นี่จะเป็นตึกเสียเป็นส่วนใหญ่) หอฉัน อาคารอำนวยการ อาคารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็ดูจะยึดพื้นที่ไปเกือบหมดแล้ว

สังคมรายรอบของวัดเป็นสังคมเมือง ที่กล่าวไปแล้วว่าเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย เป็นอีกมุมที่แตกต่างจากสังคมชุมชนชนบทของวัดโพธิวงศาราม มีสิ่งยั่วยุต่างๆ ที่ใกล้ที่สุดดูเหมือนจะเป็นร้านสะดวกซื้อ แบรินต์ต่างจากต่างประเทศที่เข้ามาตั้งร้านขายของชำในเมืองไทยจนแตกกระเจิง เด็กรุ่นใหม่ทุกก็ตาม ต่างจ้อควเป็นลูกค้าของของร้านสะดวกซื้ออย่างถ้วนหน้า แม้แต่หลานของผู้เขียนเองก็ไม่เว้น เมื่อถามว่าจะไปซื้ออะไรที่นั่น คำตอบก็คือ ขนม ลูกอม สารพัดของกิน ทั่วๆที่บ้านตัวเองก็ขายอยู่ เอ๊ะ นี่ยังอยู่ที่วัดหรือเปล่า กลับมา กลับมา

เล่าเรื่องวัดสระเรียงให้ได้รู้จักพอสังเขปก็แล้วกัน

เล่ากันว่า นับตั้งแต่พระเจ้าธนภุมารและเจ้าหญิงเหมชาลาได้ฝังพระธาตุไว้ที่หาดทรายแก้ว ต่อมา พ.ศ. 1100 ได้มีกษัตริย์พระนามว่า พญาศรีธรรมโศก ที่ 1 ได้ทำการสร้างพระเจดีย์ ในการสร้างพระเจดีย์พระองค์ได้สั่งให้ขุดดินจากบริเวณวัดสระเรียง ต่อมาปี พ.ศ. 1861 พระเจ้าศรีมหาราชาผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชได้ปฏิสังขรณ์ โดยการเสริมพระเจดีย์ให้สูงขึ้นทำให้เกิดสระเพิ่มขึ้น ปี พ.ศ. 1880 พระเจ้าศรีราชาก็ได้จัดตั้งวัดรอบๆ บริเวณวัดพระธาตุขึ้น หนึ่งในนั้นคือ วัดสระเรียง

วัดสระเรียงได้รับอนุญาตจัดตั้ง “โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ” เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น – ปลาย สำหรับพระภิกษุสามเณร ตามหนังสือเลขที่ ศธ.640/2537 โดยสภาการศึกษาสงฆ์ และใบอนุญาตเลขที่ 53/2537 โดยกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีพระสิริคุณาภรณ์ (ดร.พระมหาสังคม โฆสโก) ผู้อำนวยการเป็นผู้เริ่มก่อตั้ง

สำหรับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้ง คือ **หนึ่ง** ส่งเสริมนโยบายรัฐบาลในการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน **สอง** ช่วยเหลือเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเยาวชนเหล่านี้

เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระครูพรหมเขตคนารักษ์

ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน 320 รูป ท่านเจ้าอาวาสบอกว่า จำนวนสามเณรลดลงทุกปีๆ โดยตั้งแต่เริ่ม ปี 2537 มีสามเณร 120 รูป ปี 2547 – 48 จำนวนมากที่สุด 535 รูป แล้วก็เริ่มลดจำนวนลงเรื่อยๆ โดยมีเหตุปัจจัยจาก **หนึ่ง** จำนวนโรงเรียนขยายโอกาสมากขึ้น **สอง** ภาวะสังคมเปลี่ยน ไม่มีแรงจูงใจ ถ้าพ่อแม่ไม่สนับสนุนจริงๆ เยาวชนที่จะเข้ามาบวชเรียนน้อย

อ.จิรวินัยเสริมว่า อยู่ที่ตัวเด็กด้วยต้องมีใจ สังคมข้างนอกทำให้ร่อน

วัดป่ายาง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

เป็นวัดแห่งสุดท้ายของเมืองนครที่เราตามไปดู วันที่เราไปกำลังมีการประชุมเตรียมเพื่อรับคณะผู้เข้ารับการอบรมในดอนบอย คณะทำงานดูจะมีหลากหลายวัยผสมกันไป

วัดป่ายาง เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในแวดวงของเกษตรกร และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่ดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นที่ตั้งของกลุ่มจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต รวมทั้งยังเป็นศูนย์เรียนรู้ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ภาคใต้ และเป็นแหล่งผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพด้วย

หลังจากหนึ่งสนทนากับ พระอธิการสุวรรณ คเวสโก พัทธหนึ่ง ท่านก็ให้ท่านขึ้นพาเราเดินชมรอบๆ วัด เริ่มจากห้องครัว มีบ่อหมักแก๊สชีวภาพ ต้องบอกว่าบ่อหมัก ไม่ใช่ถังหมัก หรือแบบโตมที่เราเคยเห็นกัน แล้วก็ใช้งานได้จริง อีกจุดคือถึงน้ำส้มควันไม้ มีฝารูปกรวยครอบในลักษณะหงายขึ้น สงสัยว่าทำไมไม่ครอบให้ฝากรวยคว่ำลง ถึงบางอ้อเมื่อท่านยกให้ดู ปรากฏว่าใต้จุดยอดของกรวยมีขามรองน้ำอยู่หนึ่งใบ น้ำที่วาก็คือไอน้ำของน้ำส้มควันไม้ซึ่งเมื่อระเหยขึ้นแล้วจับตัวเป็นน้ำ น้ำก็จะหยดลงถ้วย มีประโยชน์คือ ใช้ดื่ม โดยผสมกับน้ำผึ้ง ท่านขึ้นบอกว่าแก้เครียด นอนไม่หลับ รับประทานอาหารไม่ได้ บำรุงตับ เป็นน้ำเพื่อสุขภาพ เป็นความรู้ใหม่จริงๆ เพราะเรารู้เพียงว่าน้ำส้มควันไม้มีประโยชน์ในทางกำจัดศัตรูพืช ปลวก แล้วก็บำรุงต้นไม้เท่านั้นเอง ไม่มีที่ไหนนำมาดื่ม ท่านบอกว่าคิดเอง ทดลองเองเมื่อ 2 – 3 ปีมาแล้ว ได้ผล

จากนั้น ท่านก็พาไปดูฐานแก๊สชีวภาพที่ทำจากถัง 200 ลิตรที่เราคุ้นเคยเป็นอย่างดี หาตู้ได้ทั่วไปในกลุ่มที่ทำเรื่องนี้ แต่ที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ก็คือ แหล่งเก็บแก๊สที่ได้จากการหมัก ซึ่งโดยปกติแล้วแก๊สส่วนเกินจะถูกบ้วนทิ้ง แต่ท่านสามารถทำทุกอย่าง

ดูว่าท่านใช้อะไรเก็บแก๊ส เฉลยเลยแล้วกัน ынงในรถยนต์คะ บอกแล้วว่าท่านสามารถ มาวัดนี้บอกได้เลยไม่มีอะไรเป็นของเหลือใช้ ทุกอย่างถูกนำมาใช้ประโยชน์หมด ต่อด้วยฐานไบโอดีเซล นี่ก็ต้งที่อีก เพราะในกระบวนการผลิตนอกจากจะได้ไบโอดีเซลไปใช้แล้ว ยังได้สบูไปใช้ล้างจานอีกด้วย

ระหว่างที่เดินไปท่านก็พูดถึงแนวคิดของวัดด้วยว่า

“ที่นี่จะสอนให้คนคิดพึ่งตนเอง โดยการสอนให้ทำในสิ่งง่ายๆ สามารถทำได้เอง คนเราติดในความสะดวกสบาย ก็เลยเป็นเหยื่อนายทุนซึ่งตามล่า ครอบงำ ยึดครอง เขาเอาได้หมด การจัดการของนายทุนก็คือทำให้สะดวก ทำให้สบาย หัวหน้าทุนเป็นหัวขี้โกง ลงทุนน้อยๆ เอากำไรเยอะ เราก็มาแก้ トラบไตที่ชาวบ้านไม่คิดพึ่งตนเองก็จนอยู่นั้นแหละ ต้องพึ่งตนเอง คิดเอง ทำเอง ทุนนิยมบริหารแบบแยกส่วน แต่ที่นี่บริหารแบบองค์รวม ถ้าคิดแบบแยกส่วนมันอยู่ไม่ได้ ยิ่งคิดแยกส่วนก็เข้าทางนายทุน ต่างคนต่างคิด ต่างทำ แต่พอมาคิดแบบองค์รวมก็คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์ เดินก้าวไปพร้อมๆ กันเพื่อสู่เป้าหมาย”

จากนั้นก็ไปดูฐานคนเอาถ่าน รู้ไหมคะว่าถ่านบริสุทธิ์นอกจากจะเป็นเชื้อเพลิงที่ทรงประสิทธิภาพแล้ว ยังให้กระแสไฟฟ้าไหลผ่านได้ด้วย อยากให้มาดู ถ่านที่ได้จากไม้ไผ่เอามาใส่หมอนหนุนนอน แก้วโรคไมเกรน ดูดสารเคมีในห้องนอน ในตู้เย็น ในน้ำ ถ้าเอาไปใส่หน้าดื่มก็ดูดสารเคมีในร่างกายด้วย ท่านยกเอาปรัชญาบทหนึ่งขึ้นมากล่าวให้ฟังว่า

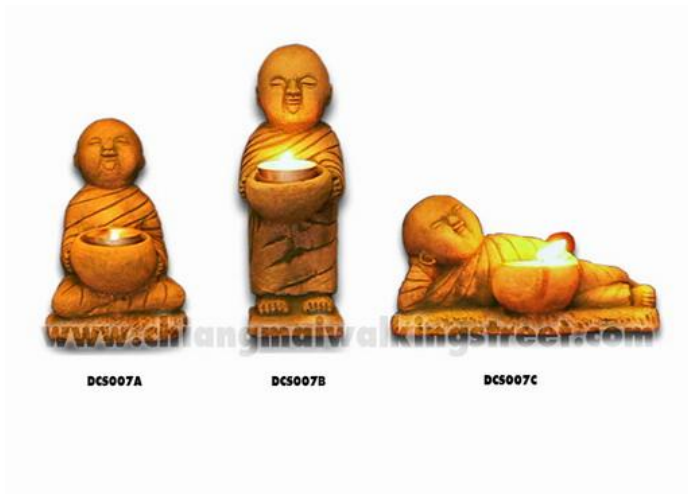
“ดิน น้ำ ลม ไฟ ใครสรรค์สร้าง ธรรมชาติจัดวางอย่างยิ่งใหญ่ ชุนเขา สายน้ำ ตำนานไพโร สรรพสิ่งมีแต่ให้ไม่เรียกร้อง เพียงแต่มนุษย์สำนึกในคุณค่า ไม่กอบโกยไล่ล่าเป็นเจ้าของ ธรรมไม่มีให้ใครครอง ควรจะต้องทดแทนคุณแผ่นดิน สร้างดินให้สมบูรณ์ดีมีชีวิต สร้างผลผลิตต้นทุนอยู่กันได้ สร้างนิเวศวิทยาที่น่าชื่นใจ สร้างตนให้เปี่ยมบุญด้วยคุณธรรม เศรษฐกิจซ่อมเสริม ชุมชนเข้มแข็ง ..... กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน ทำทุกอย่างใช้ ใช้ทุกอย่างที่ทำ” (ขาดไปหนึ่งประโยคตามไม่ทัน ว้าวๆ แล้วจะตามล่าหาประโยคที่หายไป)

“เราทำมาเรื่อย มีหน่วยงานข้างนอกเข้ามาดู สนับสนุนงบประมาณให้ใช้ในการฝึกอบรม ในศูนย์เองอยู่หนึ่งๆ ไม่ได้ ก็ต้องหาความรู้เพิ่มเติม ให้ทำได้ง่ายๆ ประโยชน์สูง ประหยัดสุด”

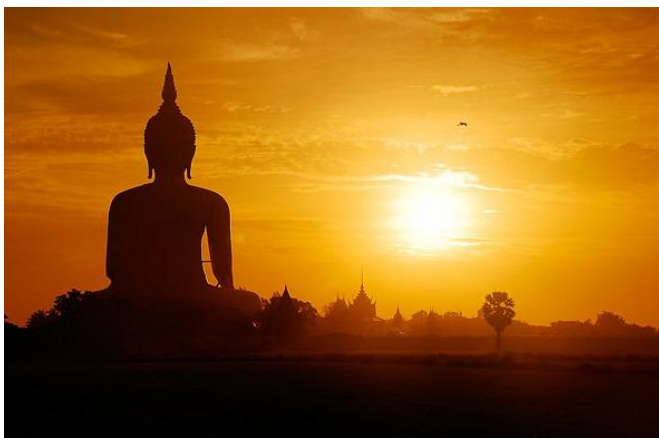
ต่อกันด้วยฐานปุ๋ยหมัก 7 วันใช้งานได้ ที่นี้ไม่ทำปุ๋ยกอง แต่จะใส่ถุงปุ๋ย แล้ววางบนชั้นไม้ เพื่อให้ปุ๋ยที่ผลิตคายความร้อนออกมา จึงเป็นที่มาของการนำไปใช้ได้ไว แล้วท่านก็พาไปดูข้าวหอมพื้นเมือง มีโรงสีซึ่งชุมชนเองก็มาพึ่งพา นาที่ท่านก็เช่าในพื้นที่ 20 ไร่ เสียค่าเช่าให้เจ้าของ

ไปจนกระทั่งถึงโรงปุ๋ยปั้นเม็ด ใหญ่โต ที่นี้สร้างได้จริงๆ สร้างเงิน สร้างคน สร้างงาน ปุ๋ยผลิตส่งขายไปข้างนอก ยี่ห้อยี่ห้อ ดอกลำดวน จากโรงปุ๋ยก็ไปชมแปลงผักในมุ้ง มีสปริงเกอร์พ่นน้ำแบบหมอก ปลอดภัยสารพิษ 100% แปลงกล้วยที่มีผักกูดแซม แปลงผักชะอม กระท่อมเห็ดนางฟ้า ผลผลิตที่ได้ก็ส่งเข้าโรงครัว

สุดท้ายแล้ว โรงผลิตน้ำดื่ม ระบบ RO (เป็นน้ำที่ปลอดภัยจากสารต่างๆ) ใช้น้ำบาดาลในการผลิต ติดยี่ห้อ “บ้านเรา” มีรถส่งน้ำ 2 คัน มีคนงาน มีผู้จัดการพร้อม...แม่เจ้า

สงฆ์ อริยะผู้สร้าง

เรามีโอกาสได้สนทนากับท่านเจ้าอาวาสของวัด 3 แห่ง คือ หลวงพ่อสุวรรณ คเวสโก วัดป่ายาง เจ้าอธิการชาติชาย สารานุกรุโข (สาระรักษ์) วัดโพธิวงศาราม และพระครูพรหมเขตคณารักษ์ วัดสระเรียง ทั้ง 3 ท่านต่างมีมุมมองที่น่าสนใจยิ่งต่อการสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์

พระต้องนำสังคม

หลายคนอาจเคยคิดว่า พระควรจะทำคือปฏิบัติธรรมอยู่ในวัดเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้มีพระในท้องถิ่นหลายแห่งที่มาทำงานร่วมกับชุมชน เพราะต้องการให้คนในชุมชนอยู่ได้อย่างยั่งยืน สามารถเป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้าน หลวงพ่อสุวรรณ คเวสโก ได้ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา อันได้แก่ สัจจะ ทมะ ชันติ จาคะ ในการบริหาร พัฒนาคณะชุมชน และองค์กร ให้ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ การเป็นคนดี

ท่านพูดถึงหน้าที่ของพระที่ควรมีต่อสังคมในยุคปัจจุบันว่า

“เราเป็นผู้นำ ผู้สอน ต้องคิดว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นถูกหรือผิด ประเทศไทย นับถือศาสนาพุทธมาตั้งนาน ถ้ามัวแต่ทำอะไรและ มันต้องให้คำตอบ เหมือนกับการศึกษานี้แหละ ยิ่งศึกษาสูงเท่าไร ทำไมนาจึงร้าง มันต้องตั้ง โจทยขึ้นมา นี่ก็เหมือนกันชาวพุทธ พระเยอะ วัดเยอะแล้วทำไมคนไม่ดีขึ้น ถ้าวัดยังเป็นอยู่อย่างนี้สังคมแจ้ง พระต้องเปลี่ยนบทบาท แล้วต้องมีความ เชื่อด้วยว่า พระเป็นผู้แก้ปัญหาของประเทศ แต่ว่าพระไม่ใช่พระวันนี้ ไม่ใช่ วิธีคิดแบบนี้ ต้องเป็นสัมมาทิฐิ ไม่ใช่มาบวชเพื่อหาผลประโยชน์ มันต้อง มาบวชเพื่อพัฒนาสังคม มาเป็นผู้นำ ไม่เอา ไม่หวัง ไม่มี ไม่เป็น อย่างนี้มัน จึงจะถูก”

จาก นั้น ท่าน ได้ เล่า ถึง กระบวนการอบรมคน (ทั้งผู้ใหญ่ และ เด็ก) ของที่นี่ว่า ใน 4 คืน 5 วัน ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับกระบวนการฝึกทั้ง ร่างกายและจิตใจ ให้ทั้งธรรมะ ให้ทั้งวิธี ปฏิบัติจริง ท่านบอกว่าเหมือนการเอาเข้า เต่าหลอม จุดไฟ มันละลายเปลี่ยน พฤติกรรม แต่ว่าที่ผ่านมามักจะอบรมไม่ถูกวิธี คือ ฝึกอบรมแบบทั่วๆ ไป ไป สัมมนา ไปคุยตามงบประมาณตามโครงการ แต่ไม่มีกระบวนการที่จะฝึกจิต ซึ่งเป็นเรื่องละเอียด เป็นการเปลี่ยนวิธีคิด

ที่วัดป่ายางเน้นการเปลี่ยนวิธีคิด เพราะว่าทำแทนกันไม่ได้ ต้องรู้เอง คิดเอง ทำเอง หน้าที่ของวัดคือ ให้เขาคิดถูก ทำอย่างไรก็ได้ วิธีไหนก็ได้ขอให้ เขาคิดถูก คือ ต้องคิดตรงตามความเป็นจริง ยอมรับตามความเป็นจริงว่า ความเป็นจริงของมนุษย์ เกิดมาตาย บางคนคิดว่าเกิดมาเพื่อความร่ำรวย แต่ มันไม่ใช่ความเป็นจริง ถ้าคิดว่าเกิดมาต้องตายเรื่องอื่นๆ ก็ไม่มีความจำเป็น

“เอาแค่ว่า ให้อยู่อย่าให้ตาย อย่าให้เจ็บมากนัก อยู่อย่าให้ทรมาณมากนัก มันก็แค่นั้น มันก็ปลงตก เขาเรียกว่า คิดตก”

ดังนั้นเมื่อมาถึงวัด ท่านก็จัดกลุ่ม แบ่งเป็นสี่ มีพี่เลี้ยงอันเป็นคณะทำงานของวัดคอยดูแล นำเข้าสู่ฐานการเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้กระบวนการ เข้าบรรยาย ป้ายพาทำ คำสรุป

ความเห็นต่อสถานการณ์ของเยาวชนในสังคมปัจจุบันนี้ ท่านมองว่า

“อาตมาฝึกอบรมเด็ก ก็มักจะถามอยู่ทุกรุ่นว่า เด็กมีปัญหาจริงไหม เรื่องที่มันเกิดในสังคม เขาบอกว่ามี เด็กมีปัญหา แต่เขาถามกลับว่าแล้วผู้ใหญ่มีปัญหาไหม เด็กมันตั้งคำถาม เด็กมันเป็นตั้งแต่ในพุงแม่ใหม่ การพนัน ไม่ใคร่ละทำ ผู้ใหญ่ เทียวดีเทียวรบก็ผู้ใหญ่ เด็กมันไม่ได้เป็นมาตั้งแต่อยู่ในพุง เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่เป็นคนทำให้มีปัญหา ต้องแก้ทั้งหมดไม่ใช่แก้ที่เด็กอย่างเดียว ต้องแก้ที่ผู้ใหญ่”

จึงเรียนถามต่อไปว่า การศึกษาจะช่วยได้หรือไม่

“ความเสื่อมทั้งหลายทั้งปวง ปัญหาทั้งหลายทั้งปวงคือเกิดมาจากการศึกษา แต่ที่เราไม่เคยพูดถึง เราพูดเรื่องการเมืองอย่างเดียว ดีเลวอยู่ที่รัฐบาล อยู่ที่การเมือง แต่จริง ๆ ผิดที่การศึกษา เป็นตัวทำลาย เพราะมันทำลายวิถีคิด ที่เขาบอกว่าการศึกษา ครูคือผู้นำทางจิตวิญญาณ นี่คือเมื่อก่อน แต่เดี๋ยวนี้ครูสอนจำ การศึกษามันกลายเป็นธุรกิจไปแล้ว เขาทำลายได้ผล ต่างชาติมาทำลายได้ผล **เราต้องการให้สังคมไทยดีขึ้นมาต้องไปแก้ที่การศึกษา** เหมือนกับที่เราทำ เป็นโรงเรียนเหมือนกัน เป็นทางเลือกทางหนึ่งที่จะกระตุ้นคนให้มีจิตสำนึก **เพราะว่าการศึกษาที่เป็นชีวิตจริง ๆ**

มันต้องทำให้คนตื่น ไม่ใช่ทำให้คนหลับ เป้าหมายของคนก็คือมนุษย์ เกิดมาแล้วต้องเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ที่สุด บางคนจบต๊อกลงเตอร้มันกิน มันโกง ซาดานยังสู้ไม่ได้ ต้องจับที่การศึกษา จับที่เด็ก พอจับเด็กต้องจับการศึกษา”

ท่านบอกว่าหนทางที่จะต้องทำก็คือ **ต้องทำให้เด็กมีสติ มีความรู้สึก** อย่างน้อยให้มันติดไป ทำอย่างต่อเนื่อง **เรียนตลอดชีวิต ต้องแนะนำให้คน** เรียนรู้อย่างถูกต้อง ที่สำคัญพ่อแม่เอง **ต้องยอมที่จะเหนื่อย ยอมที่จะอดทน** สอนสั่งเพื่อให้ลูกเป็นคนดี ก่อนจะปิดท้ายว่า

“เราไม่มีสิทธิ์ที่จะด่าเขา มีแต่บอกเขา แต่วิธีบอกมันขึ้นอยู่กับว่าเราบอกอย่างไรที่ทำให้เขารับได้”

สร้างยากนั้นหรือ คือ สร้างคน

จากความประทับใจในคราวแรกที่เข้ามา **วัดโพธิวงศาราม คือ ภูมิทัศน์ของวัดที่แตกต่างไป** จากวัดอื่นๆ จึงเรียนถามท่านเจ้าอาวาสถึงเหตุผล **ของการจัดสภาพวัดให้เป็นอย่างที่เห็น มีที่มาที่ไป** ใดๆ ท่านให้คำตอบว่า

“จัดไปตามฐานะ ตรงนี้เป็นชนบท จำพวกทุนต่างๆ ที่เราจะเอามา **สร้างเสนาสนะมันมีน้อย วัดนี้เริ่มจากศูนย์คือไม่มีอะไร** เมื่อก่อนวัดอัตคัดตกว่า **นี้เยอะ มีศาลาล้างเดียว กำแพงอะไรก็ไม่มี กลางคืนหมานอน กลางวันเณร** **เรียนหนังสือ ที่พักก็ไม่มี อาศัยดินโลง** เอามาตอกเป็นลังไม้ใส่หนังสือ มีกุฏิ 3 **หลัง ขนาด 3 x 3 เมตร พอรับเณรมา สถานการณ์มันเปลี่ยนไป เราต้อง** **แปรสภาพวัดให้เป็นไปตามทุนที่มี อาศัยทำให้ร่มรื่น** ปลุกต้นไม้ ดินที่นี้

เป็นหิน ไม่มีอินทรียวัตถุ ชุดศอกหนึ่งวันหนึ่งไม่เสร็จ จอบหักหมด เราต้อง
อาศัยหน้าดิน อาศัยให้ก้านหน้าดินมาให้ ปูข้างบนแล้วปลูกพืช เณรดูแล
ใส่ปุ๋ย ที่นั่งรอบๆ นี้รับบริจาคปูนจากโยม”

วัดโพธิวงศารามเป็นวัดเก่าแก่แต่ร้างมานาน กระทั่ง ปี พ.ศ. 2525
กรุงเทพฯ ครบ 200 ปี ได้เริ่มฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ เริ่มมีการพัฒนาอย่างจริงจัง มี
การบวชเณรครั้งแรกในโครงการ บรรพชาสามเณรฉลองกรุงเทพฯ 200 ปี
โดยเปิดรับเด็กด้อยโอกาส ไม่ได้รับการศึกษาเข้ามาเข้าร่วมโครงการ หลังจาก
หมดโครงการนี้แล้ว ยังเหลือสามเณรที่ไม่ลาสิกขาจำนวน 35 รูป ท่านเจ้า
อาวาสรูปเก่าจึงได้ติดต่อไปยังวัดแจ้งเพื่อเปิดโรงเรียนสาขา ก็ได้รับการตอบรับ
ให้เปิดห้องเรียนขึ้น 1 ห้อง มีครูทั้งที่เป็นพระ และฆราวาสมาเป็นครูอาสา แต่
เมื่อเปิดไปได้ 2 รุ่น ก็ต้องปิดตัวลง เนื่องจากท่านเจ้าอาวาสรูปเดิมมีปัญหา
ส่วนตัว ในปี พ.ศ.2539 เมื่อท่านเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันมารับช่วงต่อ จึงเปิดรับ
เณรใหม่อีกครั้ง ท่านเท้าความให้ฟังว่า

“พอมมาเป็นเจ้าอาวาสก็เริ่มงาน
แบบสมภารรูปเก่าท่านทำได้ การบวชครั้ง
แรกเราก็รับเฉพาะคนที่ต้องการศึกษาต่อ
ระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย ถ้าเราจะ
เปิดบวชภาคฤดูร้อน อบรมทั่วไป ไม่มี
กำลัง ก็เอาเฉพาะคนที่จะเรียนต่อ ทำอยู่

2 – 3 ปี หนึ่งเดือนแรกเราต้องอบรมเสขียวัตร อบรมการเข้าถึงการเป็น
สามเณร อุบาสัย การนุ่งการห่ม เปิดเรียนก็ไปเรียนปกติ ก็มีพระ เณรจากวัด
สระเรียงเข้ามาช่วยบ้าง จึงเปิดบวชเณรภาคฤดูร้อน เปิดกว้างขึ้นสำหรับเด็ก
เยาวชนที่อยู่ ป.5 ป. 6 ม.1”

การรับบวชสามเณรของวัดจะรับใน 2 ประเภท คือ

บวชช่วงปิดเทอม (ภาคฤดูร้อน) ระยะเวลา 1 เดือน เพื่ออบรม หาความรู้ หาประสบการณ์ แต่ไม่เรียนต่อ

บวชเพื่อเรียนต่อ บวชพร้อมกันกับสามเณรภาคฤดูร้อน

แต่เมื่อทำมา 2 – 3 ปี ก็ต้องหยุดไป เพราะไม่มีทุน ก็ต้องรับเฉพาะคนที่ศึกษาต่อ และในระยะ 3 ปีนั้นย้อนหลังจากปัจจุบันก็เปิดรับเยาวชนเพื่อบวชอบรมทั่วไป ท่านเล่าต่อไปถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่า

“ที่หนักก็คือ เณรที่อยู่กับเราปีหนึ่งประมาณ 40 – 50 รูป เมื่อช่วงภาคฤดูร้อนเรารับเณรใหม่เข้ามา เราต้องเอาเณรที่อยู่กับเราบวกเพิ่มเข้าไปด้วย ช่วงเปิดเทอมเราไม่หนัก หนักเฉพาะวันอาทิตย์เราต้องทำอาหารเอง ทุนก็ไม่มี ช่วงภาคฤดูร้อนก็อาศัยกำลังศรัทธาของโยม อาศัยการบิณฑบาต ต้องแก้ปัญหาวันต่อวัน มองไม่เห็นลู่ทางว่าจะใช้จ่ายอย่างไรให้ลงตัวได้ รายจ่ายมากกว่ารายรับ ปีที่ผ่านมา 113 รูป ไม่รวมพระพี่เลี้ยงอีก 7 – 8 รูป ของเราภาคฤดูร้อนมันหนักกว่าตัวอื่น ๆ ซึ่งเขามาหนักแค่เดือนเดียว ของเราทั้งปีอยู่ประมาณ 45 รูป เราหนักทั้ง 12 เดือน หนักมากอยู่ 1 เดือน การดูแลก็อาศัยพระพี่เลี้ยง ใช้ศิษย์ที่เรียนปริญญาตรีอยู่เป็นหลัก อาตมาก็ดูแลอยู่รอบนอก เรื่องอาหารการกิน เจ็บไข้ได้ป่วย สวัสดิการ ติดต่อประสานงานเรื่องการดูงานหลังจากการอบรม”

สำหรับเณรที่บวชเพื่อเรียนต่อ นั้น ได้อาศัยโรงเรียนพระปริยัติธรรม สามัญ วัดสระเรียง เป็นสถานที่เรียน ซึ่งเณรจะต้องเสียค่ารถเอง เฉพาะค่ารถในเดือนหนึ่งประมาณ 8,000 บาท ต่อมา ดร.มหาสังคม ผู้อำนวยการโรงเรียนในสมัยนั้นจึงได้จัดรถบัสรับส่งสามเณรให้

“อาตมาไม่ให้เณรอยู่ในเมือง แม้จะมีสัปปายะอาหาร (ความสมบูรณ์ทางอาหาร) แต่อุปนิสัยมันไม่ได้ เณรก็คือเด็ก วัยรุ่น เพราะฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงทางสภาวะจิตมันก็คล้ายกัน วางตัวไม่เป็นสมณะ เป้าหมายของเรา อบรม ให้การศึกษาเด็ก เราต้องการให้เขาออกไปเป็นคนดีของประเทศ”

นอกจากการเรียนภาคปกติในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแล้ว ช่วงปิดเทอมท่านก็พยายามเสาะหาวิชาเสริมให้เณร และคิดว่าน่าจะเอาเรื่องศิลปะวาดเขียน ซึ่งจะเพิ่มสมาธิ เป็นการสร้างเสริมสมอง ให้เด็กมีความรู้ในห้องเรียน

“พอดีได้ดูโทรทัศน์ ก็หาเบอร์ของช่องที่รายการออก ก็โทรไปหาท่าน ท่านตอบรับ พาราไดซ์ฟาร์ม เป็นงานปูนปั้นที่ทำจากวัสดุรีไซเคิล แต่มีเงื่อนไขว่าต้องหาที่พักเอาเอง หาวัดที่ให้พักยาก ได้พักที่วัดอุบลวรราราม นนทบุรี ไป 22 รูป ใช้ทุนจากโยม คนละ 500 บาท โยมก็ช่วยกันบริจาคให้ เรียนประมาณ 20 วัน ก็ได้งานที่สามารถนำมาพัฒนาวัดได้ หินเทียม ขอนไม้เทียม ป้ายไม้เทียม เราก็ไปเรียนรู้ส่วนผสม วิธีการ แล้วก็มาเพิ่มทักษะกันภายหลัง เณรที่ไปรุ่นแรกก็มาสอนรุ่นน้อง ผลที่ออกมาคือความเอื้อเฟื้อ ไปบ้านให้ตามโรงเรียน ตามวัดต่างๆ ให้เขาออกวัสดุ เณรออกแรง ก็ไปทำวันอาทิตย์ซึ่งเณรไม่ต้องไปโรงเรียน หรือตามบ้านต่างๆ สิ่งที่ได้เพิ่มมาอีก คือ ความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพในการทำงาน ความชำนาญพิเศษ”

นอกจากงานปูนปั้นแล้ว ท่านยังสนใจส่งเณรไปเรียนการทำตัวหอนปูนปั้นที่ศูนย์ฝึกออาซีพ แต่ติดกรอบอยู่ว่าที่นั่นกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนไม่ครอบคลุมมาถึงสมณะเพศ ให้เฉพาะนักเรียน นักศึกษา กลุ่มชุมชน ท่านมองว่า แล้วเณรไม่ใช่เยาวชนหรือ แตกต่างกันแค่ห่มจีวร เด็กที่บวชทั้งหมดไม่ได้บวชตลอดชีวิต

“เป้าหมายการสร้างเณรคือ เมื่อจบออกไปอยู่ตรงไหนก็ให้เขาเป็นคนดี เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ถ้ามีครอบครัวก็เป็นสามีเป็นพ่อที่ดี สังคมน่าจะภูมิใจแล้ว ที่มาเป็นเณร 2 – 3 ปี อะไรบ้างที่จะติดมือออกไป ตรงนี้เราต้องการให้เณรมาเรียนรู้ แต่ต้องเดินต่อไม่สิ้นความพยายาม ท่านยังมองอีกว่า ครูเปลี่ยนไป ข้าราชการเปลี่ยนไป ทำงานเช้าชามเย็นชาม ไม่ได้เป็นข้าราชการ ข้าราชการคือเข้ารับใช้พระเจ้าอยู่หัว ทำงานถวายพระเจ้าอยู่หัว พระเจ้าอยู่หัวท่านทรงงานหนักขนาดไหน ถ้าเราจะไปทางเกษตร ขอให้เขาสอนการเลี้ยงปลาตก มันก็ไม่เหมาะกับเณร เพราะเป็นสิ่งที่มีชีวิต พอถึง 3 เดือนชาย เอาไปฆ่า ทางดนตรีก็ไม่เหมาะ”

ท่านมองว่า ยุคสมัย โลกมันเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ต้องเรียนรู้เพิ่ม ถ้าพระเณรเข้ามาแบบเข้าเอนเพลนอน แล้วออกไปแบบพลเมือง พิกัด ล้างถ้วยก็ไม่ใช่ ชักผ้าก็ไม่ใช่ ออกไปทำอะไรไม่เป็น สังคมไม่พิกัด หรือ ท่านจึงฝึกเด็กให้เป็น ให้ทันโลก ช่วยเหลือตัวเองได้ แคล่วคล่อง ว่องไว ก้าวหน้า บทบาทพระเณรไม่ใช่แค่มาสวด นี่คือเยาวชนที่จะออกไปรักษาประเทศชาติต่อไป ถ้าเรียนแต่ในตำราไปไม่รอดต้องเรียนนอกตำราด้วย ถ้ามาวันอาทิตย์ก็เห็นว่าเณรไม่ได้หยุด ต้องจับทำอะไรสิ่งหนึ่ง เวลาทำงานมีการ จะวางเณรให้รับผิดชอบ

ในส่วนของการดูแลสามเณรในวัดนั้น...

ที่นี่มีประธานรุ่น ประธานวัด ประธานวัดเป็นผู้ดูแลแทนเจ้าอาวาส มีปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ก็ดูแลแก้ไข ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ก็ให้มาถึงเจ้าอาวาส เช่น การเจ็บไข้ได้ป่วย ตอนอยู่ๆ คละกันไม่ให้แยก อยู่เป็นรุ่น ที่วัดมีธรรมเนียมว่า ถ้าโรงเรียนเปิดเข้ารุ่งขึ้น คืนก่อนนั้นต้อง

เรียนหนังสือ เอาการบ้านมาชำระ เอารายงานมาทำ เตรียมตัวสำหรับวัน
พรุ่งนี้ ประมาณชั่วโมงครึ่ง โดยจะมีเนอร์ที่รับหน้าที่ติระหงษ์อยู่ จะมีสัญญาณว่า
หนึ่งครั้งทำอะไร สองครั้งทำอะไร สามครั้งทำอะไร เป็นที่รู้จักกันทั้งวัด ไม่ว่าจะ
ทำอะไรดีก็ทุ่มก็แล้วแต่ต้องบอกชั่วโมงครึ่งเสมอ ที่อ่านหนังสือต้องไปตามที่วัด
จัดให้ เป็นการจัดระบบระเบียบ ความรับผิดชอบ กิจวัตรต้องเป็นระบบ ท่าน
เจ้าอาวาสจะติดตามเสมอ

“ตรงนี้ ม.2 ม.1 เยอะหน่อยก็แบ่งเป็น 2 ที่ ม.3 ไปอีกที่หนึ่ง ส่วน ม.
ปลายถือว่าโตแล้วให้จัดสรรเวลาเอง จะไม่อยู่ในภาคบังคับเหมือนเนรเล็ก ๆ
สามารถแยกแยะอะไรได้ดีกว่า เราจะปูทางไว้ตั้งแต่ ม.ต้น เพราะ ม.ปลาย
ปัญหาจะน้อยกว่า เด็กเริ่มโตแล้ว ถ้าหย่อนเราจะตึง ถ้าเนรอยู่ปานกลาง หรือ
ค่อนข้างดี เราก็จะเฉย ๆ จะไม่ค่อยประชุม ถ้าเกิดหย่อนจะประชุมทันที แล้ว
ประชุมทีก็ครึ่งคืน ก็จะถูกทุกเรื่อง พูดทั้งเป็นบุคคล และส่วนรวม ส่วนใหญ่ก็
จะพูดให้ฟังถึงข้อดีข้อเสีย บุพการี ความตั้งใจของพ่อแม่ที่ให้เรามาอยู่ตรงนี้
เราทวนกลับไปถามพ่อแม่ว่าเราทำแบบนี้รับได้ไหม ถ้าท่านเห็นจะดีใจหรือ
ร้องไห้ ก็ใช้หลักของความกตัญญู ให้เขานึกถึงพ่อแม่ นึกถึงข้าวแดงแกงร้อน
ของญาติโยมที่เขาอุทิศสาศ์สนับสนุนเรามา ทำแบบนี้เป็นบาปเป็นกรรมใหม่ ถ้า
ดีก็มีมาตรการอื่น”

ถ้าโรงเรียนปิด ไม่ต้องอ่าน
หนังสือ แต่ให้สวดมนต์ ตรงนี้ประธานรุ่น
จะมีบทบาท แต่ละรุ่นให้ฝึกสวดมนต์ (ม.
1 ต้องเรียนคำพร ให้พรหลังฉัน
ภัตตาหาร สวดพระอภิธรรม 7 คัมภีร์
สวดมาติกา (บังสุกุล) สวดบทพาหุง ม.2
ม.3 เจริญพระพุทธรูป) ที่นี้จะไปสวด
ธรรมทาน เป็นนโยบายของวัดตั้งแต่ปี 2525 มันเป็นหน้าที่ของพระเนร โดย
จะสวดฟรีเฉพาะอภิธรรม ถ้านิมนต์ไปบังสุกุลก็รับปัจจัยมาเพื่อเป็น

ทุนการศึกษา ที่นี้เนเธอร์จะไม่ถือเงินจะฝากบัญชีหมด ฝากกับวัด เจ้าอาวาส รับผิดชอบหมด มีสมุดฝากอย่างเป็นระบบ ว่าแล้วท่านก็เดินไปเอาสมุดมาให้ดู มีกฎระเบียบอยู่ที่ปกสมุดด้านใน มีใบเบิกพร้อม ด้านหลังสมุดเป็นรหัสว่า ได้มาอย่างไร ออกไปด้วยเรื่องอะไร ท่านเห็นแบบของธนาคารก็นำมา ตัดแปลงทำเป็นของวัด มีระเบียบว่าต้องส่งใบเบิกก่อน 3 ทุ่ม พอ 3 ทุ่มก็มา เก็บ แล้วท่านก็จะดูว่าเหตุผลในการเบิกเหมาะสมหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมจะ เรียกเนเธอร์มาพบ ถ้าเหมาะสมก็จะจัดให้ ลงบัญชี นำเงินหนีบไว้ในสมุด แล้วมา ตั้งบงโค๊ะ ตอนเข้าก่อนไปโรงเรียนเนเธอร์ก็จะมากกราบ แล้วก็เอาสมุดไป

นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรื่องสวัสดิการ เครื่องใช้ไม้สอย ผงซักฟอก ยาสีฟัน เมื่อก่อนวัดแจก สัก 5 เดือนเห็นผลเสีย บางคนไม่เห็นคุณค่าของ สิ่งของ สบู่หล่นก็ไม่เก็บ ทิ้ง ไปเบิกใหม่ ยาสีฟันบิบเล่นบ้าง ก็เลยเปลี่ยนมาให้ ซือ แต่ราคาต่ำ เช่น สบู่ก้อนละ 3 บาท ให้เขาเห็นคุณค่า ให้กลับบ้านเดือนละ ครั้ง ยกเว้นกรณีเร่งด่วน เช่น ญาติเสียชีวิต

“จะไม่ให้ไปคลุกคลีที่บ้าน จะเน้นให้พ่อแม่มาวัดมากกว่า บางคนก็มา เยี่ยมบ่อย บางคนปีหนึ่งมาครั้งหนึ่ง บางคนเขาคิดว่าพ้นจากอกเขามาที่ดี เรา ต้องยอมรับว่าสังคมมันเป็นอย่างนี้จริงๆ เด็กส่วนมากที่มาอยู่ที่นี้มักจะมาจาก ครอบครัวที่มีปัญหา พ่อแม่เป็นเอดส์ตายหมดก็มี เราทำงานโดยตรงเลย เขา อยู่ในกลุ่มเสี่ยงมาก่อน รัฐมักจะแก้ปัญหาก็หายเหตุ เราทำในสิ่งที่รัฐมองไม่เห็น”

เรียนถามท่านต่อไปว่า ใช้เวลานานไหมกว่าที่จะเห็นว่าเด็กที่มาบวช เกิดความเปลี่ยนแปลง ท่านบอกว่าจะเห็นตอน ม.5 เราารู้สึกว่านานมาก เกิด คำถามว่าทำไมไม่ใช้เวลาขนาดนั้น ท่านตอบว่า มันไปตามยุคสมัย สำคัญที่สุด คือพ่อแม่ บางคนพูดกับลูกไม่เอาหลักธรรมมาพูด มาถึงถามเลยว่าอยู่ได้ไหม

ท่านกล่าวต่อไปว่า **ถ้าคนเราจะช่วยเหลือสังคมจริงๆ เกิดมาอุทิศ ตัวเพื่อช่วยเหลือสังคม เพื่อความสุขของผู้อื่น หรือเห็นปัญหาของ**

ประเทศชาติ มันเกิดจากคน ทรัพยากรมนุษย์สำคัญที่สุด จุดที่อยู่และทำงานได้ดีที่สุดก็คือ พระ ซึ่งสามารถเข้าถึงจิตใจของคน ทุกชุมชน ทุกกลุ่มคนถ้าจะทำงานด้วยความศรัทธาสู่พระไม่ได้ ด้วยหนึ่ง ความศรัทธา สอง ระเบียบวินัย

คนที่เข้ามาก็มีศักดิ์ศรี ถ้าเด็ก 2 คนถูกจับเรื่องยาเสพติด หรือพ่อแม่เป็นเอดส์ตายทั้งคู่เลย คนหนึ่งไปอยู่สถานสงเคราะห์ อีกคนหนึ่งมาเป็นเนรศักดิ์ศรีไม่เท่ากัน ทั้งๆ ที่เบื้องหลังเหมือนกัน ถ้ามองว่าสภาวะจิตของเด็กที่ไปอยู่สถานสงเคราะห์ เขาก็มีปมด้อย คิดว่าตัวเองเป็นขยะสังคม เป็นคนที่ตายแล้วก็เริ่มประชดสังคม ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ในขณะที่เด็กอีกคนที่มาบวชจะต่างกัน วัดจะช่วยเยียวยาจิตใจ เขามาอยู่ในวัดมีศักดิ์ศรี ใครเห็นก็ไหว้ พุดเพราะ แต่ไม่ว่าจะเป็นใครก็แล้วแต่ต้องให้เกียรติเขา เนรจะใช้การอะลุ่มอล่วย การพุดการเตือน สอนธรรมเข้าไป ศักดิ์ศรีในการเป็นอยู่ก็เรียกว่ามีหิริโอตปะ ต้องประพฤติตัวให้เหมาะสม

การบวชเป็นเนร ท่านจึงมักจะพุดเสมอว่า ศาสนาต้องพึ่งได้ ไม่ใช่บวชมาเพื่อเรียนหนังสืออย่างเดียว ต้องเป็นแบบอย่างของเยาวชน ต้องสามารถอบรมเด็กประถมได้ เอาความรู้ที่ได้เรียนนักธรรมตรี โท เอกไปสอนได้ สามารถที่จะเป็นพี่เลี้ยงเนรรุ่นน้องๆ ได้ สามารถที่จะเผยแพร่ธรรม พุทธธรรมให้ญาติโยมฟังได้

“มาจุดนี้เด็กที่เข้ามาคือ เด็กที่เหลือจากการคัด เป้าหมายที่เอาตมาตั้งไว้ผิดพลาด เพราะเด็กเหล่านี้สติปัญญาอยู่ในระดับล่าง พื้นฐานครอบครัวไม่ดี ที่นี้จะพลิกขึ้นมาเป็นคนแบบที่เราตั้งความหวังไว้ เป็นนักเผยแพร่ธรรม เข้าใจ

มีจินตนาการ มีวาทศิลป์ มันก็จะมีบ้างที่เป็นข้างเผือก 100 รูบ มี 2 รูบ ถ้ารัฐโอบอุ้มเราก็จะสามารถขยายไปสู่กลุ่มเด็กอื่นๆ ได้ ก็จะมีศาสนทายาทที่มีคุณภาพ ศาสนาสามารถพึ่งได้ มหาเถรสมาคมก็ไม่กระตือรือร้น ไม่เห็นความสำคัญ และอบจ.ก็น่าจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือวัด”

จากนั้นก็เลยเถิดไปถึงเรื่องการเมือง จึงได้ทราบว่าท่านเป็นพระที่ติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่ตลอด มีการวิเคราะห้พรรคการเมืองบางพรรคที่เป็นที่ชื่นชอบของคนใดด้วย แต่จะมีเนื้อหาอย่างไร ดูเด็ดเด็ดมันแค่ไหน ไปสนทนากับท่านเองก็แล้วกัน ท่านกล่าวสืบต่อไปถึงสถานะของโรงเรียนพระปริยัติธรรมในปัจจุบันว่า

“โรงเรียนปริยัติธรรม รัฐไม่ให้

ความสำคัญ จริงๆ โรงเรียนปริยัติน่าจะเป็นโรงเรียนของรัฐบาล เรานับถือพุทธศาสนามาตั้งแต่สมัยอยุธยา สมัยนานมาแล้ว การศึกษาสายนี้มีมาตั้งแต่ไหนแต่

ไร แต่ถูกจัดให้อยู่ลำดับท้ายสุด ครู สื่อ ทุกอย่างมันไม่มี ความจริงโรงเรียนแบบสายสามัญมีความรู้คู่คุณธรรม สร้างคนอย่างมีระบบ ยกฐานะโรงเรียนปริยัติธรรมที่มีไม่กี่โรงทั่วประเทศ ยกกระดับให้เป็นโรงเรียนของรัฐ มันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ **ทำไมประเทศอื่นเขาส่งเสริมชัดเจน ถ้ารัฐส่งเสริมอุปถัมภ์ ลูกของโยมทั้งหลายก็อยากเข้ามาอยู่ โรงเรียนปริยัติเป็นโรงเรียนที่เด็กสอบเข้าที่โน่นก็ไม่ได้ที่นี่ก็ไม่ได้ แล้วก็เกิดเด็กที่มีปัญหา เด็กเก็บกต ที่นี้พอเข้ามากว่าจะเกลี้ยกล่อมได้มันเป็นเรื่องที่ยากมากๆ เป็นเด็กที่ถูกคัดออกมา เป็นเด็กที่สภาวะไม่ปกติ มาอยู่ร่วมกัน พอมาอยู่ในกรอบแม้แต่เด็กปกติยังปฏิบัติยากเลย แล้วเด็กหัวดื้อมันจะยากขนาดไหนคิดดู ถ้าเกิดเราให้โรงเรียนปริยัติธรรมยกระดับขึ้นมา โยมเขาก็อยากให้ลูกเข้ามาเรียน ลูกได้มีความรู้ มีคุณธรรม ความปลอดภัยเรื่องความเสียหาย ยาเสพติด ชู้สาว ความเสี่ยงไม่มี เพราะพระดูแลอยู่”**

สร้างศาสนทายาท

พัฒนาชาติด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิชาการก้าวหน้า

ที่นี้มาดูแลมุ่งความคิดของ พระครูพรหมเขตคนารักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ วัดสระเรียงบ้าง

เมื่อตอนต้นได้เล่าถึงความเป็นมาของโรงเรียนแล้ว แล้วกระบวนการเรียนการสอนของที่นี่เขาทำอย่างไรกัน

1. การศึกษาในระบบ โดยเปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวิชาบังคับแก่น คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลี และธรรมวินัย และความรู้สายสามัญควบคู่กันไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. การศึกษานอกระบบ โรงเรียนมีนโยบายว่า วิชาแผนกธรรมและแผนกบาลีถือเป็นวิชาหลักของวิชาทั้งปวง นักเรียนทุกรูปต้องเรียนแผนกธรรม ซึ่งมี 3 ระดับ คือ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก เมื่อสอบนักธรรมชั้นเอกได้แล้วให้เรียนแผนกบาลีต่อไปซึ่งมี 9 ประโยค ผู้ที่ไม่ต้อง

เรียนแผนกบาลี คือ ผู้ที่สอบได้เปรียญธรรม 4 ประโยคแล้ว การจัดการเรียนแผนกบาลีจะจัดเวลาไว้ในภาคบ่ายของการเรียนตามปกติ สลับกับการเรียนวิชาสามัญ คือ ภาคเช้าเรียนวิชาสามัญ ภาคบ่ายเรียนแผนกบาลี และช่วงเย็นเรียนวิชาสามัญ

โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นการศึกษาศาสนธรรมระยะสั้น จัดเฉพาะช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน มุ่งให้เด็กและเยาวชนชายได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา เรียนรู้ชีวิตของผู้บรรพชา รวมทั้งเป็นการอบรมบ่มนิสัยให้ผู้บรรพชา รู้จักผิดชอบชั่วดี และการควบคุมจิตใจให้มั่นคง โดยให้เด็กและเยาวชนสมัครเข้าบรรพชาระยะสั้นประมาณ 1 เดือน หลักสูตรที่สอนมีทั้งการให้ความรู้พิเศษ เรียนรู้หลักพระพุทธศาสนา การยึดปฏิบัติธรรมด้านจิตใจ ทั้งการทำสมาธิและเจริญสติตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นต้น

3. การศึกษาตามอัธยาศัย การที่วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดสืบสายประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ เป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศิลปวิทยาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่แล้ว ชาวพุทธจะต้องเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวัดใกล้บ้าน อย่างน้อยในวันสำคัญทางประเพณี การจัดศาสนพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การปาฐกถาธรรม หรือการแสดงพระธรรมเทศนาทุกวันธรรมสวนะ โดยเฉพาะในช่วงเข้าพรรษา ก็เป็นการให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี และให้คติคำสอนเพื่อการดำเนินชีวิต จึงเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย แม้จะไม่ได้จัดให้บุคคลทั่วไปได้เรียนรู้ แต่การจัดกิจกรรมชุมนุมให้สามเณรได้เลือกเรียนรู้ตามความสนใจ ซึ่งมีหลายชุมนุม เช่น ชุมนุมแกะลายกระจก ชุมนุมแกะหนังตะลุง ชุมนุมรักความสะอาด ชุมนุมนักเทศน์ ชุมนุมเว็บไซต์ ชุมนุมรักการอ่าน ในคาบสุดท้ายประจำสัปดาห์ ก่อให้เกิดผลงานเป็นชิ้นงานเพื่อประโยชน์ใช้สอยภายในวัดหลายชิ้นหลายรายการ

ท่านพระครูขยายความเพิ่มเติมว่า

“การสอน มีสายวิทย์ ศิลป์คำนวณ ศิลป์ภาษา เราไม่มีสายตรงวิทย์คณิต ใน เรื่องของแผนกธรรม บาลี สามัญ เราก็เรียน ทั้ง 8 กลุ่มสาระเหมือนกัน ยกเว้นศิลปะ ดนตรีเราไม่มี แต่วิชาต่างๆ นี้สามารถที่จะ เทียบโอนได้ อยู่ในกรอบของกระทรวง (ที่นี้ เป็นรูปแบบของการศึกษาสงเคราะห์) **ของ เราจะเน้นสร้างศาสนทายาทก็คือ พระ เณร กิจกรรมเสริม คือ กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เณรจริงๆ ก็มีกิจกรรมเยอะ เช่น ผูกผ้า รุ่งพี่ไปเรียนแล้วก็กลับมาสอนรุ่น น้องสืบทอดกันมา ที่ไหนให้เณรช่วยก็ไป ช่วย ในเรื่องของการช่วยเหลืองานสังคม จะมี สายที่ไปช่วยพอประมาณอยู่ กิจกรรม พัฒนาผู้เรียนข้อหนึ่งก็คือ ให้นักเรียนไป เรียนแกะหนังตะลุง มีชุมนุมต่างๆ เช่น ชุมนุมแกะกระຈก แกะหนังตะลุง ชุมนุมนักเทศน์ ชุมนุมนักความรู้ความสะอาด”**

ท่านเล่าต่อไปถึงเรื่องงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนมาว่า เมื่อเริ่มต้นเปิดไม่ได้รับการ สนับสนุนทางด้านงบประมาณ แต่จะไปขอ สนับสนุนจากบ้านญาติโยม เพื่อเป็นเงินเดือนของ ครู ต่อมาคุณเคนหลง การะเกศ ได้ตั้งมูลนิธิเพื่อ ช่วยเหลือ มอบเป็นทุนการศึกษาให้นักเรียนที่เรียน เก่ง นักเรียนที่เรียนต่อระดับปริญญาตรี (33 รูป เรียนอยู่ที่มหาจุฬา กรุงเทพฯ) ระดับปริญญาโท

(5 รูป) แต่ก็ช่วยได้ไม่มาก ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นค่าใช้จ่ายของนักเรียน เงินเดือนครู

“ปัจจุบันได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล แต่ก็ไม่เพียงพอ เช่น ค่าอาหาร ตกหัวละ 30 บาท (แต่รัฐให้ 25 บาท) แก้วด้วยสายปิ่นโต ข้าวสาร วันละ 1 กระสอบ จะมีรถออกวันละ 2 คันไปรับปิ่นโตมาถวายพระเณร มีญาติโยมที่อุทิศมาเป็นรายเดือนมาเป็นค่าอาหาร เงินเดือนครูเอาจากค่าหัวของนักเรียนที่รัฐบาลสนับสนุนจากสำนักงานพุทธมาเป็นค่าจ้าง จำนวนครู 18 ท่าน รวมครูพิเศษอีก 5 ท่าน ศิษย์เก่าที่เป็นพระก็มาช่วยสอน ข้าราชการปลดเกษียณก็มาช่วยสอนถวายเป็นวิทยาทาน”

ท่านกล่าวสลับไปว่า กำลังผู้ที่เข้ามาดูแล ผู้อุปถัมภ์น้อยมาก คนไม่เข้าใจ ไม่เห็นภาพที่เป็นรูปธรรม ไม่เหมือนกับการสร้างโบสถ์ซึ่งระดมเงินได้มาก ยังมองภาพของการสร้างแผนรูปหนึ่งให้จบการศึกษาดี ๆ และไปเป็นคนดีของสังคมไม่ออก แทบจะไม่มีใครมาร่วมด้วยเลย บางกลุ่มก็มีความพร้อม เช่น ชมรมรักบ้านเกิด ตรงนี้คือหัวใจของการพัฒนา หัวใจของศาสนาคือการพัฒนาคนตรงนี้ ต้องทำความเข้าใจกันอีกมาก

นอกจากนี้ปัญหาสำคัญ คือ นักเรียนค่อนข้างจะอ่อน เด็กที่เข้ามาเหมือนกับว่าถูกคัดทิ้งมาแล้ว ม.1 ยังอ่านหนังสือไม่ออก ต้องมาสอนเสริมใหม่ เรื่องต่อมาก็คืออุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อต่างๆ วัดต้องดิ้นรนหาทอดผ้าป่า บางทีก็ไม่ค่อยพอ ค่าน้ำค่าไฟเดือนหนึ่งไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท ค่าน้ำมันรถที่ต้องรับส่งพระเณร รับปิ่นโตประมาณ 35,000 บาท เพิ่มภาระจากปกติเยอะ ครูเองไม่ค่อยมีแรงเท่าไร ถ้าสอบบรรจุได้ก็ไป โรงเรียนต้องหาครูใหม่ ซึ่งจำนวนนักเรียนเป็นตัวผูกมัดอย่างยิ่งต้องประมาณ

ตรงนี้อาจจะปิดท้ายด้วยแนวคิดของ นพ.ประเวศ วะสี ต่อบทบาทของพระสงฆ์ และวัดต่อสังคมไทย ซึ่งท่านได้จำแนกเป็นข้อๆ ดังนี้

1. พระสงฆ์ เป็นผู้สร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัดอุปประสงค์ของการบวช เป็นไปเพื่อเรียนรู้ คือ การเรียนรู้พุทธธรรม การเรียนรู้สังคมปัจจุบัน การเรียนรู้การติดต่อสื่อสาร
2. การศึกษาของสงฆ์ เป็นเรื่องที่ต้องกำหนดอยู่ในนโยบายของรัฐ ในแผนการศึกษาของชาติ มหาวิทยาลัยสงฆ์ และมหาวิทยาลัยทางโลกควรจะร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสำหรับการศึกษาสงฆ์
3. การทำวัดให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ความสำคัญของวัดคือการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น ถ้าวัดเข้มแข็งจะทำให้โครงสร้างของชุมชนเข้มแข็งไปด้วย
4. วัดกับการจัดการศึกษา หากวัดสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพได้ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง
5. พระสงฆ์กับการแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี
6. วัดกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัดควรเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน
7. การบริหารจัดการวัด วัดเป็นทรัพยากรอันทรงค่าของสังคม ดังนั้นระบบการบริหารจัดการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม ตามอุดมการณ์แห่งพุทธศาสนา จึงเป็นอุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ รัฐบาล และผู้เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการจรรโลงพระศาสนาเพื่อสังคมต่อไป

ไต้ร่มกาสาวพัสตร์

นอกจากการสนทนากับเจ้าอาวาสทั้ง 3 วัดแล้ว เรามีโอกาสได้สนทนาต่อกับสามเณร อดีตสามเณร และน้องเยาวชนที่ทำงานในวัดด้วย ตามมาดูกันว่า เขาและเธอเป็นอยู่อย่างไรภายใต้ร่มกาสาวพัสตร์นี้

รู้ธรรม รู้โลก

สามเณรเอกพงษ์ ทองขาว เป็นรองประธานวัด บวชเข้าปีที่ 6 แล้ว เหตุฉงใจ คือ เห็นรุ่นพี่ที่บ้านมาบวชก็เลยอยากบวช เห็นเขาห่มจีวรกลับบ้านก็อยากมาบวช รู้สึกว่าเขาเรียบร้อยขึ้น เป็นผู้ใหญ่ขึ้น พุดจาที่ดีขึ้น เมื่อก่อนด่าพ่อ ล้อแม่ สำหรับตัวเองตอนที่ยังไม่ได้

บวชก็เที่ยวเล่นไปเรื่อย ๆ ตามประสาเด็ก ขับรถซิ่ง ถือได้ว่าเกเร

พอสมควร แต่พอหลังจากมาบวช ก็ดีขึ้นกว่าเดิม ผู้ปกครองเห็นเขาก็ดีใจ ที่บวช รู้จักแยกแยะว่าอะไรผิดอะไรถูกมากขึ้น

ณเอร์เล่าถึงการใช้ชีวิตในวัดว่า ทุกอย่างอาจารย์จะให้ทำเอง เช่น ซักผ้า ล้างจาน ต้องรับผิดชอบหน้าที่ของตัวเอง อาหารกลางวันสามเณรก็ต้องทำเอง อาจารย์ไม่ให้พร่ำว่าสทำให้ การเรียนก็จะไปเรียนวันจันทร์ถึงวันเสาร์ที่วัด สระเรียง ปิดวันอาทิตย์กับวันพระ มีรถรับส่งบริการให้

“ได้เรียนรู้เรื่องงาน กับเรื่องธรรมะ เรื่องงานเหมือนอย่างที่บอกคือ ซักผ้า ล้างจาน เมื่อก่อนทำไม่เป็น ถ้าอยู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นผู้ปกครองทำให้ ต้องมาทำเองหมด หุงข้าว ทำกับข้าว งานปูนปั้น หลวงพ่อสอนเกือบทุกเรื่อง ตอนมาบวชใหม่ๆ ก็เป็นเด็กยังไม่รู้เรื่องราวอะไร ท่านต้องสอนเกือบทุกเรื่อง กิริยามารยาท วาจา ความประพฤติทุกอย่าง อาจารย์ดุบ้าง แต่การลงโทษของอาจารย์จะไม่ใช้อารมณ์ มันจะมีกฎว่าถ้าทำผิดแบบนี้จะโดนเท่าไร”

การอยู่ที่นี่จะแบ่งเป็นโซน (กุฏิ) จะมีหัวหน้ากุฏิรับผิดชอบทำความสะอาดสะอาดตอนเช้า จะมีประธาน รองประธาน แล้วจะมีประธานวัดอีกทีหนึ่ง เป็นการดูแลกันแบบเป็นชั้นๆ ไป มีหลายกุฏิ เช่น กุฏิคุณแม่ กุฏิคุณย่า ณเอร์ที่อยู่ก็จะอายุคุณละกันไป หัวหน้ากุฏิส่วนมากก็จะเป็น ม.ปลาย ก็จะดูแลกันเอง ตอนเช้าๆ กลับมาจากบิณฑบาตก็จะมา กวาดขยะรดน้ำต้นไม้หน้ากุฏิของตัวเอง

ณเอร์ที่จบชั้น ม.ปลายไป มีทั้ง 2 ทาง คือ ไปเรียนต่อในทางโลก กับ บวชเรียนต่อที่มหาจุฬา ปีหนึ่งจบสัก 4 – 5 รูป บางปีก็ 7 รูป แล้วแต่จำนวนสามเณรที่บวชในแต่ละปี

ณเอร์ที่เราสนทนาด้วยสอบเข้าคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณแล้ว แต่ยังไม่ทราบผล ณเอร์บอกว่าตัวเองอ่อนภาษาอังกฤษ จึงเลือกที่จะเรียนเศรษฐศาสตร์

เราถามถึงเรื่องการปรับตัวหลังจากสึกออกไปใช้ชีวิตในทางโลก เณรบอกว่า ก็ต้องปรับตัว เพราะตอนที่บวชเข้ามาแรกๆ ก็ปรับตัวเหมือนกัน ตอนแรกที่มาอยู่ยังเด็กมาก ก็อยู่ได้ไม่ต้องปรับตัวมาก แต่ต่อไปนี้ทุกคนจะเห็นว่าเราเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นจะต้องปรับตัว อยู่ที่นี่ก็คล้ายๆ กับอยู่บ้าน พระอาจารย์จะดูแลมาก ถ้าวันไหนว่างๆ พระอาจารย์จะเรียกสามเณรแต่ละรุ่นไปอบรมหน้ากุฏิ ส่วนมากจะเป็นตอนเย็นที่กลับมาจากโรงเรียน เณรบอกว่ารู้ว่าท่านเหนื่อย เพราะต้องดูแลเด็กๆ เณรก็คือเด็ก เด็กก็ซนธรรมดา เณรในฐานะที่เป็นพี่ก็ช่วยท่าน โดยการตักเตือนน้องเณรในการกระทำที่ไม่สมควร น้องเณรส่วนใหญ่ก็จะเชื่อฟัง

สามเณรรุ่นพี่ทั้งที่สึกออกไปแล้ว และที่ยังไม่สึกแต่ไปเรียนต่อที่อื่นก็กลับเข้ามาช่วยงานวัด ในช่วงปีใหม่ ทอดกฐิน บวชเณรภาคฤดูร้อน ญาติโยมในหมู่บ้านก็มาช่วย เมื่อคืนทำขนมจากก็มาช่วยจนตี 3 ตี 4 ที่โยมมาทอดกฐิน เยอะส่วนใหญ่จะมาเพราะศรัทธาเณร ก็คือ ใองานศพ เณรจะไปสวดธรรมทานให้ฟรี

เสียชีวิต เณรต้องไปฉันทเพล จึงคุยกันได้เท่านี้

เกราะป้องกันความเสี่ยง

สามเณรอดีตที่ดี เสน่หา ประธานนักเรียนโรงเรียนปริยัติธรรมสามัญ วัดสระเรียง ปีการศึกษา 2551 และสามเณรวันชัย ทุมธารา ประธานวัดสระเรียง ทั้งสองรูปบวชเรียนอยู่ในวัดสระเรียงมาตั้งแต่ต้น โดยสามเณรวันชัยบวชก่อนหนึ่งปี

เหตุผลที่มาบวชเรียนก็คือ มีรุ่นพี่มาบวชนำก่อนแล้ว ผนวกกับมีความศรัทธา สภาพครอบครัว มีพี่น้องมาก การส่งเสริมด้านการศึกษาไม่เต็มที่ ก่อนมาบวชก็คิดหนัก อยู่ที่บ้านจะได้เล่นสนุก แต่พอมาบวชแล้วก็ได้ประสบการณ์

เปรียบเทียบกับถ้าอยู่บ้านก็เที่ยวกับเพื่อนไปวันๆ แต่พอมาบวชก็ได้ไปสวด บังสุกุลในที่อื่นๆ เท่ากับการไปเที่ยวในตัว การบวชเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วย ส่งเสริมให้การศึกษาไปได้ไกล ซึ่งสามเณรทั้งสองรูปท่านตั้งความหวังไว้ว่า อยากเรียนต่อในระดับสูงๆ เมื่อจบออกไปแล้วจะได้มีงานทำ

“มีความตั้งใจที่อยากจะหาสิ่งดี ๆ ให้กับชีวิต สร้างความ ภาวภูมิใจให้ครอบครัว ในตัวเองก็มีสิ่งดีอยู่ก็อยากหาจุดเด่นให้พบ ก็ ใช้การศึกษาเป็นหนทาง มันเป็นสิ่งที่จะทำให้ความฝันของเราเป็นจริงได้ ถ้ายังอยู่ในศาสนาที่ช่วยศาสนาไปตามกำลังของตนเอง จะทะนุบำรุง ศาสนาให้ดี เป็นการทดแทนคุณธรรมสงฆ์ที่ช่วยให้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน แต่ถ้าสึกออกไปก็ประกอบอาชีพที่สุจริต และกลับมาช่วยเหลือศาสนา ต่อไป”

ต้องบอกกันตรงๆ ว่า แม้จะนับถือศาสนาพุทธอยู่ก็ตามที่ แต่ด้วยความ เป็นคนห่างวัดของผู้เขียนเอง ทำให้ต้องตั้งข้อสงสัยเกิดชื่อๆ กับสามเณร ทั้ง สองรูปว่า วัยรุ่นตามปกติแล้วต้องการความอิสระ รักสนุก คึกคะนอง แต่เมื่อ ต้องเข้ามาอยู่ในสมณะเพศแล้ว ท่านมองอย่างไร

“กรอบของพระเณรมี 2 ชั้น คือ พระธรรมวินัย และลักษณะของ ทางโลกทั่วไป เณรไม่สามารถที่จะทำเหมือนเด็กทั่วไปได้ แต่บางสิ่งที่เณร สามารถทำได้เด็กทั่วไปก็ไม่สามารถทำได้ เช่น ศาสนพิธีต่างๆ ในวันสำคัญ เราจะรู้เรื่องมากกว่า การบวชก็ได้้อย่างเสียอย่าง ที่เสียไปก็คือ ความ สนุกสนานเหมือนอย่างเด็กทั่ว ๆ ไป ในลักษณะของการบวชเณรคือ ตั้งแต่ 13 – 18 ปี ซึ่งช่วงระยะเวลานี้เป็นช่วงของวัยรุ่น วัยรุ่นก็ย่อมต้องการความ สนุกสนานเพลิดเพลิน ย่อมที่จะต้องการมีโลกส่วนตัว มีอิสระมากกว่า เป็น เณรต้องอยู่ในกรอบ แต่กรอบนั้นก็คือ เกราะป้องกันที่ให้เราอยู่ได้ คือ หนึ่ง คีล 10 ข้อ 227 ข้อ สอง ความเสี่ยง เด็กข้างนอกมีความเสี่ยงที่จะติดสิ่ง เสพติด หรืออุบัติเหตุมากกว่า ถ้าเด็กข้างนอกหันมาเข้าวัดเข้าวาบ้างความ

เสียงก็จะลดลง แต่พอหันมาดูโลกยุคปัจจุบันเด็กรุ่นจะห่างวัด จะเข้าวัดเข้าบารมมากกว่า สมัยก่อนพ่อแม่จะพาลูกเข้าวัด แต่ในยุคปัจจุบันพ่อแม่จะตามใจลูกในสิ่งของที่เป็นวัตถุ เช่น โทรศัพท์ รถจักรยานยนต์ เป็นยุคของเทคโนโลยี เป็นความต้องการความสุขของตัวเองไปวันๆ โดยไม่คิดถึงปัจจัยเหตุที่มันเสี่ยงต่อสภาพการดำเนินชีวิต ตัวเองสามารถละได้แค่บางส่วน เพราะยังเป็นเด็กแม่จะอยู่ในสภาพของการเป็นเณรก็ตามแต่”

ฟังแล้วก็อึ้งๆ กับความคิดอ่านของท่าน มาตามติดความคิดของท่านต่ออีกสักนิด ท่านว่า สิ่งที่ได้จากการบวชเป็นพิเศษก็คือ การกล่อมเกลาจิตใจ ดังพุทธภาษิตที่ว่า จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว จากคนหยาบกระด้างให้เป็นคนอ่อนโยน จากคนแข็งกระด้างให้เป็นคนอ่อนหวาน จากคนที่ชุกชนให้เป็นที่มีความเรียบร้อย อีกสิ่งหนึ่งก็คือ การได้ยกระดับจิตของตนเองให้สูงขึ้น การที่จะชนะคนอื่นได้ต้องชนะจิตของเรา จากการนั่งฟังแล้วก็คิดตามจึงได้คำตอบว่า นี่เองใช้ใหม่ที่ทำให้ท่านสามารถคิดต่างทำต่างได้แม้ว่าท่านจะยังเด็กอยู่ก็ตาม

แล้วการอยู่ร่วมกันของเณรในวัดล่ะ เพราะมาจากหลายถิ่นหลายที่ มาจากสภาพครอบครัวที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน

“มีหลักธรรมที่ใช้ในการอยู่ร่วมกัน คือ ความสามัคคี ในส่วนหนึ่ง เพราะว่า มีที่มาหลากหลาย ต้องมาทำให้เป็นปึกแผ่น แน่นแฟ้น รักกัน มีความผูกพัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องพูดให้เข้าใจตรงกันว่า เราอยู่ในสภาพแบบนี้เราควรปฏิบัติอย่างไร **ต้องใช้ความอดทนในการสั่งสอนกัน** ทั้งพระอาจารย์ และพี่เณร ต้องใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการตักเตือนกัน ถ้าหนักมาก ๆ ก็มีการลงโทษกันแต่ก็อยู่ในขอบเขตที่พอจะทำได้ เช่น การทำความสะอาดวัด”

ดังนั้น ทั้งพระ สามเณรในวัดจึงมีความ เป็นหน้าหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งหาได้ยากมากในสังคม ข้างนอก มีปัญหาที่ช่วยเหลือกันและกัน ครู อาจารย์ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้ ผู้ต้อยโอกาสได้เข้าเรียน เป็นการต่ออนาคตของ เด็กคนหนึ่งซึ่งฐานะทางบ้านค่อนข้างลำบาก ให้ เห็นแสงสว่างข้างหน้า อีกทั้งการที่เจ้าอาวาสคอย ดูแลเป็นอย่างดี มีปัญหาที่สามารถปรึกษาได้ ยาม เจ็บไข้ได้ป่วยท่านก็ดูแลช่วยเหลือ เณรบอกกับเรา ว่า ท่านเป็นเสมือนพ่อ

นอกจากภาระในการเรียน การปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนาแล้ว เณรยังมี ส่วนในการช่วยเหลือสังคม เช่น นำสิ่งของไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม เป็นการให้ทาน การให้ความรู้ในโอกาสต่างๆ เช่น สอนธรรมศึกษาให้ห้อง นักเรียนชั้นประถมศึกษา (ร.พระธาตุ อ.นุบาลจังหวัด วัดโพธิ์เสด็จ ท่าศาลา) ค่ายพุทธบุตร เป็นพี่เลี้ยงแก่เณรเล็กๆ ตามวัดที่มีโครงการบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน ผลพลอยได้จากการทำงานก็คือ ฝึกการกล้าตัดสินใจในบางเรื่อง ฝึกทักษะการพูด การคิด ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รู้จักผู้คนมากขึ้น ต้อง หาความรู้เพิ่มเติมในด้านต่างๆ เช่น นิทานธรรม การทำความเข้าใจเด็กในทุก ช่วงอายุ

นำสู่ชีวิตที่ดี

ในส่วนนี้เป็นการพูดคุยกับน้องๆ ที่ลาสิกขามาแล้ว ชัย เปียก เจมส์ ต่างเป็นศิษย์เก่าของวัดโพธิวงศาราม ส่วนก๊วง เป็นศิษย์เก่าวัดพระนคร

ก๊วง สมพร ทองเพิ่ม อายุ 27 ปี โตกว่าเพื่อน พูดจาชัดเจน ฉะฉาน เป็นที่เคารพของน้องๆ นำความคิดของน้องๆ ได้ แม้จะไม่ได้บวชเรียนที่วัดโพธิวงศาราม แต่ก็มีความใกล้ชิดกับวัด เพราะบ้านอยู่ที่นี้

ชัย ศักดิ์ชัย พิทักษ์วงศ์ อายุ 21 ปี ดูเป็นคนสนุกสนาน แต่เวลาพูดจา มีหลักการเหตุผล

เปียก สุรินทร์ เพชรทอง อายุ 21 ปี เป็นคนเจ้าคารมคมคาย ช่างจดจำพุทธสุภาษิต พูดออกมาต้องคิดตามเขา

เจมส์ สมศักดิ์ มาสุวรรณ อายุ 22 ปี เป็นคนค่อนข้างเงียบ ไม่ค่อยออกความคิดเห็น (หรือเป็นบุคลิกเมื่อเจอคนหน้าแปลกก็ไม่ทราบได้)

เราคุยกันย้อนไปตั้งแต่สมัยที่น้องๆ ยังเป็นเณร เหตุจูงใจในการบวชชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างที่เป็นสามเณร ซึ่งจะไม่เล่าเรื่องระหว่างนั้น แต่อยากจะเล่าเรื่องของน้องๆ ว่าหลังลาสิกขาออกมาแล้วเป็นอย่างไรมากกว่า

ก๊วงเล่าให้ฟังว่า เมื่อลาสิกขาแล้วก็ไปเรียนไฮใหญ่ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช) ยังเคยชินกับความเป็นสมณะอยู่ ดูได้จากพฤติกรรมของตัวเอง เช่น เพื่อนผู้หญิงเขาส่งหนังสือให้ ก๊วงจะไม่รับจากมือแต่จะให้เพื่อนวางให้ เพื่อนก็สงสัยว่าเป็นอะไร

“มันเกร็ง ตอนปีหนึ่งปีสอง ความเคยชินกับชีวิตเดิม แต่ก็ไม่ถึงขั้นคนแปลก แต่เพื่อนก็จะมองออกว่าต้องมีอะไรสักอย่าง แล้วรุ่นพี่จะต้องมารีดผ้าให้ที่หอพัก พี่รหัส เราไม่เคยรีดก็รีดไม่เป็น ตอนเข้าแถวพี่เขาก็ถามว่าทำไมไม่รีดเสื้อ เราก็บอกว่าอย่ากรีด แต่รีดไม่เป็น เขาก็ตามมารีดให้ที่หอ เพื่อนเรียก มหา แล้วก็ใส่สะพายย่าม แต่ไม่ใช่ย่ามที่วัดนะ เป็นย่ามที่วัยรุ่นเขาสะพาย มันติด เวลาเข้าแถวก็รีบไปเข้าอยู่ระหว่างผู้ชาย ถ้าไม่รีบเดี๋ยวจะโดนตีที่ติดกับผู้หญิง เวลาเดินก็ให้ผู้หญิงไปก่อน ต้องปรับตัวปีสองปี”

สำหรับชัยบอกว่า สิ่งที่ติดตัวไป คือ งานฝีมือ ปูนปั้น เอาความรู้ที่ได้ไปทำกระถางต้นไม้ ไล่ไปจัดสวน ทำใช้เองยังไม่ถึงขั้นไปเปิดกิจการเอง นอกจากนี้ก็ยังได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับคนอื่น การอยู่ในสังคม ควรจะมีสัมมาคารวะ คำพูด ปรชญาในการทำงาน เช่น ตรงต่อเวลา อาจารย์มีคติว่า ไม่มีความจนในหมู่คนขยัน ตอนนี่เรียนอยู่ราชมงคล ใสใหญ่ ปี 2 พอลาสิกษาแล้วก็ใช้ชีวิตเหมือนเพื่อนๆ ทุกอย่าง วัดสอนทั้งทางโลกทางธรรม สอนหนังสือ เรียนคอมพิวเตอร์ แต่ผู้ที่บวชมาแล้วรู้มากกว่าตรงหลักธรรมที่อาจารย์สอน

“การบวชดีมีหลายคนไม่มีโอกาสแบบนี้ เป็นมุมสว่าง นิสัยผิดกัน คำพูด การให้เกียรติคน”

เมื่อชัยเว้นที่ว่างให้แล้วกึ่งจึงเสริมขึ้นว่า สำหรับเขาเองมองว่าสิ่งที่ติดตัวมา ก็คือ พื้นฐานทางจิตใจ คิดไม่เหมือนกับคนที่ไม่บวชก็คือ กลั่นกรองเข้ามาแล้วขั้นหนึ่ง

“ถ้าเราไม่บวชก็ไม่ได้เรียนต่อ เราไม่มีทุนการศึกษา ที่สำคัญเราสมัครใจที่จะบวชไม่ได้ถูกพ่อแม่บังคับ ทุกคนที่มาอยู่ก็อยู่ด้วยความสมัครใจก็อยู่ด้วยกันได้”

ส่วนเปียงก็บอกว่า คนที่บวชเรียนมาเข้าได้หมดตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ เป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่อยู่ในวัด จะรู้ว่าอยู่กับคนแก่ทำตัวอย่างไร อยู่กับเด็กควรทำตัวอย่างไร แต่เขาเองก็ไม่แน่ใจว่าวัยรุ่นในสังคมข้างนอกเขาจะรู้ใหม่ว่า ควรจะทำตัวอย่างไรในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

เมื่อออกมาอยู่ในสังคมข้างนอกแล้ว กุ้งบอกกับเราว่า สิ่งที่เขาได้เห็น ได้สัมผัส เขามองว่าเป็นความน่าสงสาร โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในวัยหัวเลี้ยว หัวต่อ อยากให้เขาใช้ชีวิตให้คุ้มค่ากว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งกว่าที่พ่อแม่จะประคบประหงมให้เขาโตมาได้ขนาดนั้น พ่อเขาอยู่ในวัยคะนอง เขาใช้ชีวิตแบบสิ้นเปลืองมาก ๆ เอาบุหรี่ สุรา มาทำร้ายตัวเอง ในขณะที่พ่อแม่ของดี ๆ มาให้เขากิน เขาโตขึ้นมา แต่เขาคิดไม่ได้ กุ้งยังบอกอีกว่า ช่วยอะไรไม่ได้มาก ดูแล้วก็คิดว่าที่เราอยู่อีกด้านหนึ่งเป็นความโชคดีของเรา แต่ถ้าเราจะไปบอกเขว่าน้องทำอย่างนี้ไม่ได้นะ ปากแตกแน่ **เราโชคดีที่ไม่ได้ไปสัมผัสกับตรงนั้น นี่คือแง่ที่ไม่ดีข้างนอก อบายมุข เราไปสัมผัสตอนที่เราสามารถแยกแยะได้แล้วว่า เราควรจะเอาตัวเองเข้าไปไหม**

แม้ว่าจะลาลิกขามาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว ต่างคนต่างแยกย้ายไปตามภาระหน้าที่ของตนเอง แต่วัดก็ยังคงเป็นศูนย์กลางให้พวกเขา กลับมารวมกันทำกิจกรรม เราก็กังวลไปเรื่อยๆว่าทำไม ที่เห็นโดยทั่วๆ ไปรวมถึงตัวเองด้วย ลาแล้วลาเลย เจมส์ให้คำตอบสั้นๆ แต่มีความหมายในตัวเองว่า **ตอนอยู่ในวัด กินข้าวหม้อเดียวกัน เรารักกัน** แต่พอไปอยู่ข้างนอกมีแต่ความแก่งแย่งชิงดี มันไม่มีความรัก กุ้งก็เลยเสริมว่า ตอนที่เขาลาลิกขา เขาเองไม่คิดจะลาลิกขเลย มีความผูกพัน แต่ด้วยเหตุผลว่า ที่บ้านทำเกษตร เขาเองก็ใจรักงานทางด้านนี้อยู่แล้ว มีความคิดว่าจะสอบเข้าเรียนทางด้านเกษตร ถ้า

สอบได้ก็เรียน แต่ถ้าสอบไม่ได้ก็จะบวชเรียนต่อระดับปริญญาตรี ดังนั้น แม้จะ
ลาสิกขามาแล้วก็ตามถ้ามีกิจกรรมอะไรที่วัดก็จะกลับไปช่วย

“เมื่อคืนพวกนี้ก็กลับมาเยอะแยะ 10 กว่าคน เราผูกพันกันมากกว่า
โรงเรียนปกติที่พอดตกเย็นก็กลับบ้านใครบ้านมัน แต่ที่นี้เราอยู่กินด้วยกันทั้งปี
อยู่กันตลอด พอมีงานอะไรของวัดก็จะกลับมาตลอด นอกจากจำเป็นจริงๆ ไม่
ได้มา ยังคิดอยู่ว่า ถ้ามีโอกาสได้ทดแทนบุญคุณศาสนาที่ทำให้เราได้เติบโต
ขึ้นมา จะทำโดยไม่ลังเล”

นอกจากการกลับมาช่วยงานการของวัดแล้ว พวกเขายังมีกิจกรรม
ร่วมกันในรูปแบบอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือกัน อย่างคนในที่มักจะปลูกผักก็ไป
ช่วยกัน ปลูกเสร็จก็เลี้ยงน้ำ ขนม โดยไม่ต้องเสียค่าจ้าง ชัยให้เหตุผลว่าเงินทำ
ให้เสียเพื่อน เสียอะไรหลายๆ อย่าง

พอดีว่าในช่วงที่เรากำลังคุยกันอยู่นั้น เป็นงานทอดกฐินของวัด มีเสียง
แว่วๆ มาว่า ได้เกือบล้านแล้ว จึงถามว่า ทำไมจึงมีคนมาทำบุญเยอะจัง กู้
บอกว่า ชาวบ้านเขารู้ว่าเจตนารมณ์ของวัดคือ เลี้ยงลูกเณร ที่ๆ เขาทำคนให้
เป็นคน มองข้างนอกก็เป็นคนจริงแต่ว่าในแก่นแท้ของเขา เขาจะเป็นคนที่
เปอร์เซ็นต์ แต่ตรงนี้เขามองว่าที่ที่ทำคนให้เป็นคน หมายถึงว่า เอามาหล่อ
หลอมให้มีการศึกษา ให้มีสัมมาคารวะ ให้รู้จักวางตัวในสังคม คนก็เลยมา
ทำบุญ ไม่ต้องไปชักชวนอะไรมาก เขารู้วัตถุประสงค์แล้วเขาจะมากันเอง มัน
จะเป็นตัวชี้วัดได้ว่า วัดนี้ทำอะไรอยู่ เจ้าอาวาสบริหารอย่างไร มีเป้าหมาย มี
โครงการอะไร คุณภาพของวัด น้อยๆ เองก็ใจจดจ่อ ก็เลยถามฝากไปว่า สิ่งที่
อยากให้อาจารย์เสริมให้กับสามเณรรุ่นน้องนั้นมีอะไรบ้าง กู้มองว่า น่าจะ
เสริมในเรื่องอาชีพ เขายกตัวอย่างให้ฟังว่าตอนที่เขาเรียนในเมืองจะมีศูนย์
พัฒนาฝีมือแรงงานของภาคใต้ตอนล่างมาอบรมให้ มีหลักสูตรช่างไฟ ช่างยนต์
ช่างก่อสร้าง ปูกระเบื้อง ด้วยว่าเณรบางรูปเมื่อจบ ม.3 ม.6 อาจจะได้ไป
เรียนต่อ จะได้มีอาชีพติดตัวไปเลี้ยงตัวเองได้

ข้อคิดสำคัญในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน อาจจะถ่ายทอดให้ลองนำไปปฏิบัติดู ชีวิตจะดีขึ้นหรือไม่ ต้องหาคำตอบเอง

ชัย...คิดดี ทำดี พุดดี และพอเพียงเพื่อจะเพียงพอ

เป็ยก...หัวใจเศรษฐี ชยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร เลี้ยงชีวิตพอเหมาะ เอามาใช้ในชีวิตประจำวันได้

กุง...ใช้หลักง่ายๆ ก็คือ ความขยัน อดทน ใช้หลักของธรรมชาติ หลักธรรมที่ได้มาจากตอนบวช ไม่ต้องทำงานอะไรที่ใหญ่ตัว ทำน้อยๆ แต่ต่อเนื่องตลอด

เจมส์...รักเดียวใจเดียว น้องเจมส์ตอบด้วยถ้อยคำที่ง่าย ๆ แต่ก็แฝงด้วยคุณธรรมอยู่ในที

มีส่วนช่วยสังคม

หลังจากเดินทัวร์วัดป่ายาง โดยมีท่านขึ้นเป็นผู้นำชมแล้ว เราก็เตรียมตัวลาท่านไปทำธุระที่อื่นต่อ แต่ฝนเจ้ากรรมดันเทมาเสียก่อน ท่านขึ้นเองก็ต้องไปฉันทะลุ จึงฝากให้น้อง ๆ เจ้าหน้าที่ช่วยดูแล หาน้ำ หาอาหารให้กิน พลัง ก็เลยถือโอกาสเก็บความคิดของน้องเขาเสียเลย

เธอชื่อ อรุมา บุญภักดี อายุ 23 ปี จบบัญชีที่หาดใหญ่ พื้นเพเป็นคนจังหวัดกระบี่ มาทำงานที่วัด 2 ปีแล้ว โดยเริ่มต้นเธอสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะ ผ่านการอบรม แล้วจากนั้นก็เข้ามาทำงาน เธอบอกว่า การทำงานทำให้เธอได้รู้หลาย ๆ อย่าง ฟังตนเองได้ พ่อท่าน

(เจ้าอาวาส) เน้นให้เราพึ่งตนเองได้ วิธีคิดก็เปลี่ยนไปด้วย เมื่อก่อนใช้ชีวิตไปวันๆ ทำอะไรก็ได้ให้มีเงินใช้จ่าย พอมาอยู่ตรงนี้เราเห็นคุณค่าของเงินมากขึ้น รู้จักออม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย

เราถามว่าแล้วไม่คิดออกไปทำงานข้างนอกเหมือนคนอื่นๆ น้องเขาตอบว่า ไม่ เมื่อก่อนเธอก็ทำงานข้างนอก เป็นลูกจ้างเขา ไม่อิสระ

เมื่อมาทำงานที่วัด ก็ทำหน้าที่ลงทะเบียน ทำงานด้านเอกสาร บางทีก็เป็นวิทยากรบ้างเวลาที่มีคนเข้ามารับการฝึกอบรม ส่วนชีวิตที่บ้านเธอก็นำความรู้ที่ได้จากวัดไปปฏิบัติ เช่น การทำน้ำยาอเนกประสงค์ใช้เอง เธอเปรียบเทียบว่า เมื่อก่อนเสียเงินซื้อน้ำยาล้างจาน/ผงซักฟอกไปหลายบาท พอเอาไปทำใช้ที่บ้านมันลดค่าใช้จ่ายลง เงินก็เหลือ ชอบไปห้าง แต่เดี๋ยวนี้ไม่ออกไป เพราะได้รู้ว่าไปซื้อของที่ห้างแล้วเงินไหลออกนอกประเทศ

“พอเราได้รู้ข้อมูล พังท่านบ่อย ๆ เราก็ปรับตัวไปโดยอัตโนมัติ ท่านให้เราเปลี่ยนวิธีคิดก่อน ไม่ใช่ให้เราทำเลย ให้เราค่อยปรับตัวเอง”

เธอบอกว่าชีวิตของเธอดีขึ้นเรื่อย สามีก็เข้ามาทำงานที่โรงงานปุ๋ย มาเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ผู้เข้ามาฝึกอบรม ตอนแรกเขาก็ไม่เข้าใจ หว่าเราบ้า ท่านก็ให้เข้ารับการอบรม พอผ่านการฝึกอบรม เดิมสามีดื่มเหล้า สูบยา พอเข้ามาทำงานก็ไม่ดื่ม ส่วนบุหรี่ยกเลิก ครบครวัก็เข้าใจกัน เงินไม่ใช่ว่าเหลือมาก แต่ก็คิดว่าอยู่ได้ ดีกว่าเข้าไปทำงานในเมือง ได้เงินวันละ 200 บาท ค่ำรถไปกลับก็ตกวันละ 100 บาทแล้ว ค่ากิน ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ก็เยอะ พอมาอยู่อย่างนี้ไม่ต้องใช้จ่ายเงินอะไร นาก็ทำเอง

เธอเล่าต่อไปว่า ที่นี้มีเด็กวัยรุ่นมาทำงานหลายคน ถามว่า ทำไม เธอถ่ายทอดความคิดของพ่อท่านตามที่เธอเข้าใจว่า **พ่อท่านอยากให้เด็กที่จบสูง ๆ มีความรู้กลับมาพัฒนาบ้านเกิดตัวเอง พ่อท่านเองก็ไม่ว่าจะอยู่ได้อีกกี่ปี แต่เด็กวัยรุ่นอนาคตยังไกล ท่านอยากสร้างเด็กรุ่นใหม่ขึ้นมาแทน**

ท่าน ท่านก็ให้บริหารเองหมด มีหลายคนที่อยู่ไม่ได้ เพราะยังปรับตัว ปรับวิธีคิดไม่ได้ แต่คนที่อยู่ได้ก็อยู่ ชีวิตเขาก็ดีขึ้น

ท่านมองเห็นว่าอนาคตข้างหน้า การศึกษาทำให้เด็กนักเรียนทำอะไรไม่เป็น ที่นี้เปิดให้เด็กได้มาเรียนรู้ เด็กตอนแรกเข้ามาก็ไม่รับ เขาว่าไม่ยอมมาอยู่ที่วัด ไม่รู้สนุกตรงไหน ต้องฟังเทศน์ฟังธรรม แต่พอเขามาอยู่มันไม่ใช่แบบที่เขาคิดเลย แล้วก็มาเรื่อยๆ พากันมา ที่พ่อท่านทำท่านก็ไม่ได้หวังอะไร หวังแค่จะให้คนที่เข้ามาเปลี่ยนความคิด สามารถพึ่งตนเองได้ ท่านไปเป็นวิทยากรที่โน่นที่นี่ท่านก็ไม่รับเงิน

สถานพินิจก็เคยพาเด็กเข้ามาอบรม เขาว่าถ้าทางที่ดื้ออย่าทำผิด เขามาแล้วประสบการณ์ให้ฟัง เขาหันหลังกลับแล้วจะไม่หันหน้าเข้าไปอีก พ่อท่านสอนให้เราเปิดใจ ให้ใกล้ชิดกับเขา พอเปิดใจแล้วก็ดีขึ้น เขาก็เหมือนวัยรุ่นธรรมดาทั่วไป มันสร้างหลายอย่าง ความรู้ อาชีพ ความสัมพันธ์ เอาเข้ามาเข้าเตาหลอมเตาเดียวกัน สามารถพูดคุยกันได้ในบางเรื่อง เด็กก็มองว่าสมัยนี้ที่เขาบอกว่าเด็กมีปัญหา เขาว่าเด็กไม่ใช่มีปัญหาแต่ผู้ใหญ่เอาปัญหามาให้เด็ก ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เกิดจากเด็กแต่เกิดจากผู้ใหญ่ ถ้าปลูกฝังเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ จะได้ปลูกฝังไปเรื่อย เด็กถ้าเราสอนเขาจะไปเร็วกว่าชาวบ้าน ชาวบ้านน้ำล้นแก้วแล้ว ไม่สามารถใส่ไปได้แล้ว เด็กต่อไปข้างหน้าเข้าสู่เมือง เป็นลูกจ้างอย่างเดียว

ท่านชอบให้เด็กเข้าวัด ท่านมักบอกว่าเวลาเด็กร้องก็อย่าด่าอย่าว่า เด็กเท่านี้มันซึมเข้าไปเอง วันนี้ไม่เห็น แต่จะเห็นในข้างหน้า เด็กสมัยหน้านี้ลำบากอย่างแรง ลำบากกว่าคนรุ่นเรา เมื่อเธอได้รับรู้รับฟังมากๆ ก็มาคิด

“เมื่อก่อนตัวเองก็ชอบความสบาย ไม่ต้องทำอะไรก็ขอให้มั่งมีเงินใช้ ขนาดมีครอบครัวแล้วก็ยังขอเงินพ่อแม่ใช้ พอเข้ามาอยู่ในวัดก็คิดว่าที่ทำมาผิดทำไม่พึ่งตนเองให้ได้ อยากให้ลูกเป็นอย่างที่เราเป็นอยู่ตอนนี้”

ศรัทธาแห่งธรรมของสาธุชน เปรียบเสมือนสายธารที่จะต้องไหลรวมกันหลายเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตหลาย ๆ ชีวิตให้อุดมสมบูรณ์ แต่การที่จะรวบรวมเอากำลังแห่งศรัทธามารวมกันอยู่ในจุดเดียวกันได้นั้น จะต้องมีส่วนกลางเชื่อมโยงจิตใจของคนเหล่านั้นไว้ จนสามารถทำให้จากพื้นที่อันรกร้างว่างเปล่า กลายเป็นศาสนสถานที่อันเป็นที่รู้จักและเชิดหน้าชูตาของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชมาจนถึงทุกวันนี้

เยาวชนชายหลายคนได้สละชีวิตพรവാสเข้ามาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา และได้รู้ซึ้งถึงสัจธรรมแห่งชีวิตแล้วว่า ความสุขใดมากกว่าหมิ่นแสนยอมมลายหายไปไม่ยั่งยืน เหมือนความสุขแห่งพระบวรพุทธศาสนา ภายใต้ร่มกาสาวพัสตร์อันกว้างใหญ่ไพศาลนี้หาไม่

บันทึกท้ายเล่ม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

